

SMULKIOJI TAUTOSAKA KAZIMIERO ŠAULIO VEIKALE "JUODŽIŪNŲ TARMĖ"

BRONĖ STUNDŽIENĖ

Kalbos darbuose kartu su gyvosios kalbos duomenimis įprasta pateikti ir tautosakas. Autentiškų patarlių, priežodžių, įvairių frazeologizmų randame XVII-XVIII a. parengtuose lietuvių kalbos tyrinėjimuose, gramatikose bei žodynuose, jau nekalbant apie vėlesnių laikų lingvistinę literatūrą. Kokia ši tradicija gyvybinga, rodo ir daugeliu atžvilgių unikalus Kazimiero Šaulio veikalas "Juodžiūnų tarmė", pasiekęs mus iš tolimosios Adelaidės (Australija). Tai vienos kupiškėnų šnektos aprašas, sudarantis kelių šimtų puslapių mašinraštį¹. Savitu jis laikomas visų pirma dėl mums neįprastos transkripcijos. Tarmės pavyzdžiai čia pateikti ne kopenhagine, o Tarptautinės fonetikų asociacijos (IPA) transkripcija, kurios rašmenys bei diakritiniai ženklai leidžia tiksliai užrašyti bet kurios pasaulio kalbos garsus. Moki tokį raštą — "paskaitysi japonišką žodį kaip japonas", — yra vaizdžiai aiškinęs šios transkripcijos specifiką pats autorius (p. 4). Įvairiems tarmės dėsniams iliustruoti K. Šaulio parinkta ir minėtais rašmenimis labai tiksliai užrašyta tūkstančiai vaizdingų gimtosios šnektos sakinių. Folkloristo akimis, kaip tik čia gerokai peršokamos tradicinio kalbinio darbo ribos. Be autentiškų, įvairius modalinius atspalvius reiškiančių pasakymų, citatų iš liaudies dainų ir pasakų, skaitytojas tiesiog užverčiamas smulkiosios tautosakos gausa. Šiaip jau brangus ir vertingas mums būtų net toks pavienis per šitiek metų toli nuo Tėvynės atmintyje išsaugotas kūrinėlis, o čia — kaip iš gausybės rago žeriamos viena už kitą puikesnės mįslės, taiklios patarlės, šmaikštūs juokai. Kai kurie jų tegu ir plačiai žinomi, gal net pakyrėti spėję, tačiau iš K. Šaulio lūpų suskamba naujai: viskas čia taip tikra, nugludinta, dažnas žodis, rodos, tebesaugo tik Juodžiūnams būdingą dvasią. Todėl vienas posakis patrauks retu, gyvesniu žodžiu, kitas — dėl tarmės atsiradusiu nepakartojamu sąskambiu, trečias trauks dėmesį

sena morfologine ypatybe ar šiaip kuo nors savita patarlės, mįslės interpretacija. Šitaip viską gražiai atsimindamas, autorius sakosi, jog motutės būta geros gimtosios kalbos mokytojos. Tačiau ir mokinys retų sugebėjimų bus turėjęs ir ne vien ausimi klausęs, bet ir širdin dėjęs...

K. Šaulys yra gimęs 1908 m. Kupiškio valsčiaus Juodžiūnų kaime. Paaugęs mokėsi Kupiškio progimnazijoje, buvo įstojęs į Panevėžio mokytojų seminariją, tačiau dėl nepalankiai susidėjusių aplinkybių baigė tik tris kursus. Po to kurį laiką mokytojavo savo apylinkių mokyklose. Vėliau karo negandų nubloškiamas į Vakarų, o nuo 1948 metų gyvena Australijoje. Kaip daugeliui, ir jam teko pelnytis rupią išėivio duoną. Nevengta jokios veiklos: prie geležinkelio, telefono linijų, nešiota laiškai, kitokie darbai darbeliai dirbta. Ir tik sulaukęs senyvo amžiaus, išėjęs pensijon, atsideda pamėgtai sričiai — imasi tirti savo tarmę ir parašo minėtą veikalą. Juo ne viena proga stebėjosi kalbininkai², metas susidomėti ir folkloristams.

Darbe paskelbta arti 1500 smulkiosios tautosakos vienetų, iš jų beveik 900 patarlių ir priežodžių, per 400 mįslių, minklių ir dar kelios dešimtys kitokių smulkių dalykėlių. Skaičiai gana įspūdingi, bet specialistams dar svarbiau, kad šie kūriniai pateikti pagal pagrindinį mūsų dienų tautosakos skelbimo principą — kuo autentiškiau išlaikant tarmę. Jau vien dėl to K. Šaulio medžiaga turi didelę vertę, kuri ypač išryškės, kai Juodžiūnų kaimo patarlės ir mįslės bus paskelbtos atskirai, nes didesnių smulkiosios tautosakos publikacijų, parengtų regioniniu principu, beveik neturime.

Kaip nurodoma pačiame veikale, autorius reikiamų pavyzdžių yra ėmęs iš jam prieinamų spausdintų šaltinių. Naudojosi "Tautoje ir žodyje" A. Vireliūno skelbtomis dainomis (1924), taip pat A. Baranausko, F. Spechto, J. Gerulio ir kt. spausdintomis pasakomis. Bet daug dažniau prie pateikiamos tautosakos, kaip ir prie kitų sakinių, nepažymėta jokio šaltinio. Matyt, ką atsiminęs, tą ir surašęs. O atmintis šio žmogaus tokia stebėtina gyva, tarsi ne prieš keliasdešimt metų, o tik vakar buvo šnekučiuotasi ir juokauta su namiškiais, kaimynais ar šiaip bičiuliais. Retsykiais, lyg tarp kitko, net pabrėžiama, kad šitaip mūsų kaime senis Uldukis Viktoras sakydavęs (p. 240). Be abejo, kalbininko turėta ir iš anksčiau įvairiais būdais sukaupotos medžiagos.

Mįslės, kurias autorius vadina tik kupiškėniškai — mūsų (bendrine kalba būtų — mūsų), beveik visur pateikiamos atskiromis grupelėmis, čia pat nurodant jų įminimus. Tai dažnai itin vaizdingos leksikos tradiciniai kūrinių su gražiai išlaikytomis tarmės ypatybėmis. Menamieji objektai labai įprasti ir būdingi apskritai tradiciniam mįslių pasauliui, kuris neatsiejamas nuo konkrečios valstiečio aplinkos. Antai daug yra mįslių apie apynį, kanapę, slenkstį, svirtį, sėmenis, utėles. Tarp

šių visiškai su buitimi sutapusių kūrinėlių pasitaiko ypač gražių ir retų mįslių, pvz.: *Par uōlas sudòbrinā júosta tšias (dunojėlis)* 442.

Per visą veikalą, žinoma, neišvengta pasikartojimų, bet, kita vertus, **keletą kartų** pateikta mįslė leidžia spręsti tiek apie jos teksto stabilumą, **tiek apie** variavimo dėsningumus vieno pateikėjo repertuare. Būna atvejų, **kad** net tris kartus skirtingose vietose užrašyta mįslė (ypač surimuota) yra išlaikiusi iki menkausio garselio tą pačią išraiškos formą. Vis dėlto kur kas dažniau pastebimas polinkis bent kiek pavarijuoti. Plg.: *Bajōrai gėria, bačkà dejúoja* 244 ir *Gėrėjai gėria, o bačkà skuĩmba (kiaũlā su pa-fšais)* 244.

Gana įdomios K. Šaulio mįslės, menančios tą patį objektą. Štai apie svirtį, liežuvi, apynį priskaičiuojama net po aštuonis — dešimt skirtingų variantų. Dažnai jie artimi, išlaiko tą pačią stilistinę bei sintaksinę struktūrą, o skiriasi tik nežymiomis menamo objekto detalėmis ar nevienodu jų apibūdinimu. Šitai atsiskleidžia stebėtinai didelė įvairovė gana siauro lauko mįslių, turinčių vienodą įminimą. Juo labiau kad tą įvairovę randame ne specialiai parengtoje mįslių rinktinėje, o surašytą vieno žmogaus, siekiant visai kitokių tikslų. Geriausias pavyzdys būtų vos ne ištisas K. Šaulio mįslių ciklas apie svirtį: *Žiēmų—drūtas, vòsarų—lòibas* 268; *Māškos snukys — taukúotas* 263; *Vėlnias su taukúotu nòsiu* 454; *Ūbago nòsis apšòlus* 295; *Atkšta mařga, panòsāj buřbulas* 514; *Áukštas ponòitis žemai gòlvų liĩkia* 125; *Žėmai klòniojas, o duĩgui ažuþkalį ródžia* 106; *Miški gimjs, miški áugjs, pareina klòniotys, o miš-kui šikinās ródytų* 79; *Tarpu kiškų — bazmānas* 283.

Tokių mįslių ciklų apie atskirus valstiečių buities objektus K. Šaulys pateikia net keliolika. Visi variavimai yra gana dėsningi ir pasitaikanti improvizacija nepažeidžia tradicinio mįslių komponavimo būdo. Beje, viena kita mįslė yra ir ne visai tipiškos konstrukcijos, pvz.: *Pirk, negailák, būs linksnjamū važiúot (žvangũliai)* 377. Atkreiptas dėmesys, kad veikale, išskyrus vieną kitą atvejį, beveik nėra erotinio turinio mįslių, šiaip jau paplitusių ir gana įprastų visoje Lietuvoje. Galima numanyti autorių sąmoningai vengus tokių kūrinėlių.

Likusi smulkioji tautosaka pateikiama pramaišiu, drauge su kitokiais tarmės pavyzdžiais. Kartais net galvą tenka pasukti, ar čia patarlė, ar šiaip apibendrinanti frazė, ar tik eilutė iš dainos: *Tikrà motùtā ažovėjėlā, o netikrója kaip vėtrytālā* 393; *Jau atišta aušrālā, kuř mūsų dukrālā* 469. Akylos skaitytojas tarp sustabarėjusių liaudiškų pasakymų nesunkiai atskirs biblines frazes ar eilutes iš poterių: *Kaip dungũj, taip unt žėmās* 414. Skelbiama ir šiaip įvairių rašytinių šaltinių sentencijų, mūsų laikus pasiekusių net iš antikos: *Ruĩka ruĩkų mazgója* 268; *Dúlkė esi, dúlki pavĩsi* 371. Kartais atpažįsti greičiausiai iš skaitytos knygos įstrigusią gerą mintį: *Draũgas ir vỹnas, kò senėsnis, tò gerėsnis* 337; *Išmiĩčius su-klýsta, bāt nemalúoja* 362. Maloniai nuteikia ir paties autoriaus sugalvotas

ar šiaip iš ko nugirstas vienas kitas taiklus apibendrinimas, tegu ir neturintis senos tradicijos: *Jėgu sáulā gr̃čion neįjeina, dòktaras ataīna* 362.

Vertingiausias dalykas K. Šaulio veikale, be abejo, yra autentiškasis patarlių ir priežodžių klodas, susijęs su kupiškėnų pasauliu. Tai tradicinės patarlės, posakiai, tarp kurių yra tokių vaizdingų ir žaismingų variantų, su tokia išmone pasakytų, kad geriau, rodos, ir nebeišgirsi. Sunku skaitančiajam patarti, į ką labiau atsižvelgtina aiškinantis dažno varianto vertę ir savitumą. Juk tai lemia ir nauji patarlės prasmės niuansai, ir leksikos gyvumas, ir netikėtas humoristinis akcentas, ir tobulas tarmės perteikimas bei dar kitokie dalykai, pvz.: *Késója kaip bitàs tarpùkišky nãšdamas* 237; *Čėsas — ne upėlis, neažtviñksi žabėliais* 371.

Jei sudarytume K. Šaulio skelbiamų patarlių ir priežodžių dalykinę rodyklę, ji įtikinamai rodytų, kad populiariausi kūrinių yra apie taip gerai pažįstamus kasdienės kaimo buities objektus: piemenį, šunį, ubagą, kiaulę, vilką. Visi išminties ir sąmojo nestokojantys apibendrinimai susiję tiek su senuoju gyvenimo būdu, tiek su be galo konkrečia valstiečio patirtimi, kaip antai: *Gina kaip báguntį púodų* 380. Ši trumpa K. Šaulio veikale esančios smulkiosios tautosakos apžvalgėlė tebus pirmas, greitosiomis susidarytas įspūdis. "Tautosakos darbuose" paskelbta medžiaga pasidarys prieinama ir rimtam paremiologų vertinimui, o jis, neabejoju, nepakeis pirmojo gero įspūdžio.

* * *

Čia skelbiama visa iš K. Šaulio kalbinio darbo "Juodžiūnų tarmė" išrinkta smulkioji tautosaka: mįslės, patarlės bei priežodžiai, keiksmi, tikėjimai, juokai ir šiaip įvairūs pasakymai. Po teksto nurodomas šaltinio puslapis. Kai tas pats kūrinių pateiktas ne vieną kartą, ryškesni leksiniai variantai rašomi skliaustuose. Skliaustuose, tik po lygybės ženklo, į bendrinę kalbą atstatomas vienas kitas sunkiau atpažįstamas tarminis žodis. Mįslės dedamos abėcėliškaip pagal menamus objektus. Mįslių įminimai, pateikti laužtiniuose skliaustuose, paties K. Šaulio nėra nurodyti. Patarlės ir priežodžiai irgi pateikiami abėcėliškaip pagal atraminį patarlės žodį, nors dėl įvairių aplinkybių šio principo nuosekliai nesilaikoma. Jokių pastabų apie patarlių bei priežodžių vartoseną veikale nėra, išskyrus bene vienintelį atvejį, kai autorius paaiškina, kad posakiu *Kórvā, kumālā, piēmenas, šūnas, tarbālā* kupiškėnų kaimynai erzindavo juos pamėgdžiodami tarmę (p. 333).

Visi tekstai spausdinami įprastiniais rašmenimis, stengiantis išlaikyti pagrindines tarmės ypatybes. Atkreiptinas dėmesys į tris kiek ypatingesnius atvejus. Pirma, raidė *é* žymi ne tik ilgąjį balsį, panašų į bendrinės kalbos (bk) *é* (pvz.: *skatikėlių, žydėjau*), bet ir tarpinį tarp *e* ir

ė pusilgį balsį, kuris atitinka bk e, é ir ie, pvz.: grūdėliū "grūdėliū", įvėrk "įverk", sužvingė "sužvengė", kórtės "karties". Antra, raidė o žymi ne tik į bk ilgąjį o panašų balsį (pvz.: burōkas, stóvi), bet ir tarpinį tarp o ir a pusilgį balsį, atitinkantį bk a, o, uo, pvz.: kōsos "kasos", órklas "arklas", išliñdo, liobdamà "liuobdama", lēmō "liemuo". Trečia, nekirčiuoto skiemens ilgumas tais atvejais, kai jo negalima perteikti nosine (pvz.: užsiklōjis "užsiklojęs", sviétu "svieta"), žymimas brūkšneliu virš raidės, pvz.: plėninis "plieninis", kanapinā "kanapinė".

Pavyzdžiams kirčiuoti vartojami įprastiniai trys diakritai ˘ ˙ ir ˚. Atkreiptinas dėmesys, kad pusilgiai kamieno balsiai (išskyrus e ir a) žymimi ne riestiniu, o kairiniu kirčio ženklu. Toks žymėjimas ne vien tiksliau perteikia tarimą (ypač kamiene šie balsiai artimesni trumpiesiems), bet ir padės atskirti, kada é, o atitinka bk e, a, kada é, o, plg.: mēdžio "medžio", išėjo "išėjo", nemōto "nemāto", pōsaitas "pāsaitas" ir pėmenėlio "piemenėlio", raudōni "raudóni". Žodžio galo kirčiuoti pusilgiai balsiai žymimi riestiniu kirčio ženklu, pvz.: šilkū, lēmō, arklūs.

Pasiteiravus autoriaus, ar galima skelbti iš jo veikalo išrinktą smulkiąją tautosaką, jis atsakė: "Mašlės, dainos, pasakos, žodžiai — visų turtas. Kai aš užrašau mašlę, žodį ar sakinį, negaliu jo savintis, leisti ar neleisti jį ištarti ar parašyti. Man tik malonu, kad ta mašlė ar sakinys ir Jums patinka" (iš K. Šaulio 1990 m. birželio 21 d. laiško B. Stundžiai).

¹ Šaulys K. Juodžiūnų tarmė. Tyrimas: I. Šaknys ir galūnės. (Rankraštis, atšviestas Alaidės Pensininkų klubo, 1988. XII. 521 p.).

² Plačiau žr. Zinkevičius Z. Lietuvių dialektologijos veikalas Australijoje // Mokslas ir gyvenimas. 1989. Nr. 9. P. 3; Stundžia B. Unikalus veikalas // Pergalė. 1990. Nr. 4. P. 186; Be to, žr. to paties aut. recenzijas: Baltistica. 1990. T. 26(2). P. 199-200; Gimtoji kalba. 1991. Šas. 4. P. 26; Vaičiūtė J. Kalbininkas Kazimieras Šaulys // Gimtoji kalba. 1991. Šas. 9. P. 20-23.

MIŠLĖS IR MINKLĖS

Mažà motarālā visu sviētų apdiñgia (òdata) 93
 Mažà mažà bobutýtā visu sviētų aptaiso (òdata) 231
 Plėninis káulas, pòkulu vodagà (òdata) 128
 Gelažinā kumelýtā, kanapinā vodegýtā (òdata su siūlu) 70
 Kiatlā gelažinā, vodagà lininā (òdata su siūlu) 128
 Jý daili, smaila, nepalaižis neinkiši (įvėrk siūlu òdaton) 125
 Aūkšta lazdaļā, didalā galvālā (aguōna) 76
 Mažà klātālā visà skatikėliu diñgta (aguōna) 76
 Vėnōj bačkėlāj grūdėliū ba skaičiaus (aguōna) 76
 Stóvi kolālis, unt to kolālio — dvarėlis, tam dvarėly — šiñtas gyvintoju (aguōna) 76

Kai jaūna buvaū, kaip rožė žydėjau, kai pasanaū, akis gavaū, pro tās akis patī išlindaū (aguōna) 367

Mergina mārɡavo, paskuī martòvo, akis ródā (=rado), paskuī pro tās akis patī išliūdo (aguōna) 503

Dūria, sópa, o vis nóri (ògrozdas) 109

Grigas grigūlis miški atsigūlīs, lòpu pasklòjīs, lapū užsiklòjīs (aguřkas) 160

Kukūtīs pažemūtīs, sūkė lizdu tarp lòpu, sudėjo kiaušini šimčiatryni (aguřkas) 160

Šilkū kòsos, undeny punčekos (òjaras) 280

Suraizgýtos, sumazgýtos galu laūko pastatýtos [akėcios] 222

Dvi sesālās par kalnāli nesuveina (òkys) 359

Dvi žvakėlās, vidury — kalnālis (òkys) 359

Dvi žvaigždālās, kur pamislīja, tī nuveina (òkys) 359

Pagirālāj du kiškėliai liūdi (òkys) 359

Važiūoja važiūoja, atsigrįžta — kėlio nebāra (òkrantas) 399

Bóltos kojėlās, geltónas snapėlis (uñtinas) 498

Aukštyn lipdamas, žemyn kiaušiniūs dāda (apvynys) 468

Aukštyn lākdamas kiaušiniūs dāda (apvynys) 385

Sniėgena pūrena lipa aukštyn dátų (=dėtu), vaikėlių parátų (=perėtu) (apvynys) 387

Paukštėlālis papurgalvis aukštyn lipa kiaušinių dátų (apvynys) 181

Ba kójų, ba ruñku un kórtės užlipa (apvynys) 300

Ba ruñku, ba kójų ðunguñ lipa (apvynys) 283

Nudúrtas atgýja, nenuđurtas neatgýja (apvynys) 181

Lėmō saūsas, lōpai žali (apvynys un kórtės) 327

Pāts kaip viėdras, o prikabintas kaip prė viřvās (arbūzas) 451

Bóba rōgana, jos kójos kaip šókės, visų sviėtų pėni, o patī nūoga (órklas) 106

Visų žiėmu miėga (órklas) 268

Miški užaugjs, išėjīs laukañ žėmān leūda (órklas) 93

Keturī lapatūoja, piñktas kėliū šlūoja (arklys) 359

Māsōs (=mėsōs) stírta, gelažim paspiřta (arklys pakāustytas) 479

Dū bāga (=bėga), du vėja, šeši šimtai švilpja (arklys) 359

Išdūkus bóba pasiūtusius vaikus vāda (armōta) 106

Bāra (=bėra) kumālā galu laūko sužvingė (armōta) 95

Nelýtu nėsniɡtu nusiprausā, neáustu nėverptu nusišlūostā (òšaros ir plaukai) 383

Dū rōtai pagirāj stóvja (aūsys) 106

Raudónas kūnas visiem patiñka, balta širđis unt viėtos atliėka (aviėta) 32

Rudā kiaulā, dō rudėsniai paršiūkai, viėno rųsto guřbas (avilys) 163

Pilna klātis (=klėtis) podėliū (avilys su koriais; pilnas avilys madaūis) 76, 166

- Ožys gurbi, ragai laūki (bōlkės) 237
 Čigōnā gr̄yčioj, kōkos ulyčioj (bōlkò) 273
 Až ōrkl̄i didēsnis, ažu šūn̄i mažēsnis (baīnas) 70
 Raudōni gaidēliai po žēmām gieda (batviniai) 76
 Gaidžiukas žēmāj, vodegėlā mōtos (batvinis) 76
 Mōžas gyvulālis pro Diēvo namūs lākdamas sōko: — Tai mōno prōcis
 dāga! (bitā) 385
 Namē palikaū, un kēlio sustikaū, ar savā — nebapažinaū (bitā) 367
 Sēdi panýtā tūmsioj sekl̄yčioj, āudzia ba stōkliū ir ba n̄yčiu (bitā) 76
 Siūva kriaūčius patūmsy ba siūlo jir ba ōdatos (bitās) 499
 Jūodas žirgēlis visū svietū išlōksto (blusā) 479
 Jūodas arkl̄ys nušōko, pādū (=pēdu) nepažinsi (blusā) 32
 Juōdi jāučiai šōka, pādū nepaliēka (blūsos) 244
 Jāunas jāutis indras (=nendres) lāužo (blusā) 93
 Mōžas gyvulālis didel̄i kūbilū pajūdina (blusā) 231
 Vištā nupaštā, po palāpi (=palēpe) pakištā (brauktuvā) 445
 Vištā nupaštā, tvorōn inkištā (po tvōru pakištā) (brauktuvā) 275, 445
 Suraizḡytas, sumezgiōtas (sumazḡytas) aīna keliū baūbdamas (baisiai)
 baūbdamas (būbinas) 385, 468
 Žaliā žolā, su vūodagu, bāt ne palā (būl'ba) 109
 Kur aīni, ti ramū, pilnas laūkas ōkmanū (būl'bos) 338
 Diēnū kāulus nešioja, nōkt̄j žiōpso (čebōtai) 250
 Iš namt̄j aīna — namō žiūri, aīna iš laūko — laukaū žiūri (daļgē) 436
 Gývulius liobdamā, žmōnas penādama, aīna par laūkū žvingdamā
 (daļgē) 385
 Plēninis ungurys giriū večia (daļgē) 268
 Jūodas lydys nārā (=nērē), žōliū giriū pakēlā (daļgē) 268
 Žuvis ba grōbā, visū svietū išgriōvā (daļgē) 106
 Valaidā laidā žolāt̄j braidā, namō parējo unt vaftū paskōrā (daļgē) 410
 Žiba kaip žaltys, āda kaip arkl̄ys (daļgē) 498
 Mažā mažā trobālā, pilna kultuvēliū (duñtas burnōj) 65
 Pilna laktālā baltū vištēliū (duñtas) 65
 Trīsdešimt dū kūlia, o totoriūkas vafto (duñtas ir lēžūvis) 359
 Ba sparnt̄j skreñda (lākia), ba kōjū aīna (dēbasas, dābasas) 246, 283
 Vōs gimis, o jau žilas (dūmai) 383
 Šēmas jāutis duņgū laižo (dūmai) 128
 Par uōlas sudōbrinā jūosta t̄sias (dunojēlis) 442
 Šōnas šyla, šōnas šūla, galva džiūsta, kōjos pūsta (dūras) 106
 Ba dūšios, ba kvōpo, teis̄yb̄j pasōko (dziēgorius) 152
 Aīnu aīnu, vis unt vičtos (dziēgorius) 84
 Nevōlgo, nēgeria, o gývas (dziēgorius) 498
 Važiūoju — nēr vāžt̄j (=vēžt̄j), keftu keftu — nēr skēdt̄j (aīdyju
 plaūkiunt) 490

Važiúoja Rožýtā, užričsta nosýtā, nei vòžio (=važio) vāžŭ, nei órklio pādŭ (aľdyja) 106

Spafnus tŭri, o nelòksto, ba kóju, o neprivýsi (aľdyja) 503

Diřva — ba takŭ, pėrvažiovus — ba vāžŭ (ėžeras) 78

Plŭksninā kepŭrā, raginā buřna, o mėsinā bařzda (gaidŷs) 181

Burnālā káulinā, barzdālā mėsinā (gaidŷs) 181

Káulo buřna, māsòs bařzda (gaidŷs) 226

Ataina žmògus unt lazdŭ, su māsòs bařzdu, su káulo buřnu (gaidŷs) 181

Nei žemdirbŷs, nei kólvis, o pírmas kiėmi darbinŷkas (gaidŷs) 90

Lopinŷs unt lópinio, o lopinŷ — skylā (gaidŷs) 181

Dŭkart gímsta, viėnokart mirřta jir vėlnio nebijo. Kas? (gaidŷs) 226

Dŭkart gímusio ir vėlnias bijo (gaidžio) 457

Kamolŷs skylátas (gaľva) 383

Mařga margutālā řili pakabiřta (genŷs) 237

Skylā ne grŭžtu grŭžiamā, ne kúmřčiu ažkiřamā (gerklā) 383

Viėnas sòko, du mòto, du klařiso (gerklā, òkys jir ařsŷs) 359

Dvi geldālās, dvi paltālās, kepurālā užmařta (gilālā) 76

Dŷvinas bārnas, ŷvijos kėlnios (grŭžtas) 490

Mažŭtis, gražŭtis liřdo par žėmj ir atròdo (=atrado) raudònu kepurāļ (grŷbā) 442

Un kojŷtās — kepurŷtā (grŷbā) 109

Žaliā žolā, bāt ne žolā (griėžtis) 109

Po žaliúoju ŭžolu susisukiau kamoliņ (griėžtis) 445

Mažā bačkėlā trijŭ lintėliŭ (grikas) 76

Trijŭ siėnŭ guřbas, vidurŷs bóltas (grikas) 181

Pasėjau pipirais, išđŷgo skatikais, prařŷdo marčiòm, nukarřšo mergòm (grikai) 252

Mařga telyčiòtā viřŷ sviėtŷ apařna (gròmata) 84

Žòbalas karvėlis viřŷ sviėtŷ aplòksto (gròmata) 503

Vòsarŭ — apsitařsŷs, žiėmŭ — núogas (grŭđas) 268

Kai ař mòžas buvatŭ — keturiòm dŭdavatŭ, kai užaugau — kólnus, slānius varčiaŭ, kai pasanaŭ — tuñcius vedžiójau (jáučias) 106

Mòžas būdamas kėturias dŭđas pŭčia, užaugis řlaitais vóikřčioja (jáu-tis) 385

Dŭ spòkso, dŭ riògso, o piņktas užŭpakali gina (jáučio ařsŷs, ragai ir v[uodega]) 359

Keturiāpėis, keturiařòkis, unt virřŷnās sáulā tāka (jurginas) 78

Ožŷs treigŷs, ragŭ (barzdòs) glābŷs (kalavařtas) 84, 263

Par piľvŭ vėřkelŷs, tarp vařtu vesėlios (kalavařtas) 442

Un kólno senėlis liúiku kŭryja (kòminas) 106

Vòsarŭ aglālā, žiėmŭ karvālā (kanòpā = kanapė) 76

Pūsā girios žaliúoja, kitā pūsā — sařsa (plaiskònās kanòpās = pleiskanės kanapės) 163

Kiek šakėlių, tiek lapėlių, kiek lapėlių, tiek lizdėlių, kiek lizdėlių, tiek kiaušinėlių (kanopā) 283

Būvo patikštā šiaudadūšė, sudėjo kiaušini šimtatryni (kanopā) 367

Ūžolas rėšutinis, un kožnōs šakōs po lizdu, kožnaĩ lizdi po vaikų (kanopā) 445

Keturi brōliai (broliukai) vėnōn dobān (dobālān) m̄yža (kōrvj mėlžia) 275, 244

Diėnų linkiaũ, nōktj linkiaũ, Diėvo difžo nigdi nesulinkiau (kėlias) 95

Aini diėnų, aini nōktj, kiėmo gōlo nepriaini (kėlias) 84

Kad atsikeltj, duĩgų parimtj, kad prašnektj, daũg pasakytj, kad ruĩkas turātj, vōgj pagautj (kėlias) 374

Dešim̄ vȳrų trāukia linų apė pifdžiaus klaĩmų (kėlnes máunas) 359

Un kōlno su gelažiniaiis jáučiais ðria (keřpa unt stōlo) 263

Bajōrai gėria, bačkā dėjuoja (kiaulā su pařšais) 244

Gėrėjai gėria, o bačkā skuĩba (kiaulā su pařšais) 244

Lašaĩ grȳčių parveřčia (kiaulā pařšų žindžia) 244

Mažā bačkėlā ba šulj jir ba lunkj, viduj — dvejōpas alus (kiaušinis) 246

Graži bačkėlā ba jokið lunkėlio (kiaušinis) 78

Prōmušu lādų — ruĩdu sudòbrų, prōmušu sudòbrų — ruĩdu áuksų (kiaušinis) 452

Girion aĩna — namō žiũri, namō aĩna — girion žiũri (kiřvis un petės) 275

Miškaĩ nuvėjjs gólų linguoja, namō parėjjs gūli pòslikas (kiřvis) 383

Graitakōjis — pagirāj, atgalinis — undeny (kiškis ir vėžys) 79

Bōba subliovā, tvōrų sugriovā, raudōna rožė pražydo (kiškis nušautas) 106

Kur ėjjs, kur nėjjs, čiũpt až búmbos (klĩngė) 383

Ši brũkšt, ti brũkšt, vis un viėtos (dũrų velkė) 457

Plikas pũkúoton leĩda (kója vilnōnān punčėkon) 93

Óžio ragaĩ lubās pasiėkia (kópėcios) 244

Lopinȳs unt lópinio, siũlo gōlo nerasi (kopřstas) 109

Striũkas búkas vokėciũkas, šiĩtu rũbų apsiivilkjs (kopũstas) 163

Šimčiašiũbā žaliarũbā údenio patikštā, šiĩtu kepurėlių dėvi (kopũstas) 163

Mažā bobūtā šiĩtu kepurėlių (kopũstas) 283

Gólų no kũno visų nukifto, kraũjas nebāgo, lėmō neviřto (kopũstas) 479

Girioj gĩmjs, girioj lapójjs, namō parėjjs šviĩtu pastójjs (krȳžius) 383

Miški gĩmjs, miški áugjs, išėjjs laukaĩ visiem kepurās trāuko (krȳžius) 380

Iššūtus líepa pasiūtusius vaĩkus vāda, išsprũkus iš skylās keliās mȳlias lākia (kũlipka) 70

Išlaidziu kviēslj svēcio pakviēstų, svēcias pribūva, o kvēsljys pakviētjys svēcių nigdi negrįžta atgaliō (kūlipka ir šatrai) 387

Patūkštā par laūku šmatūkštā, vodagā baisiai rēkē (kūlipka) 496

Atōlākē patūkštā ba sparnų, įkūndo žmōgui ba duntų (kūlipka) 496

Pamojōvjs, padaūžjys kōria unt virdēs (kūltuvas) 383

Jūodas vaŋnas krūnktaļājo, visā giriā līnktaļājo [kunigas bažnyčioje] 367

Juōda kiatūlā žēmj raūso (kūrmis) 168

Apē gr̄yčių ežerēliai (lungai) 125

Diēnų jir nōktj neažsimērkia (lūngas) 268

Žiba diēnų, žiba nōktj (lūngas) 268

Kad kabikas nekabātų, jir tupikas netupātų (lašiniai jir kōtinas) 374

Kōba kabikas, tūpi tupikas [lašiniai jir kotinas] 223

Nei akių, nei ausų, o vedžiōja žabaliūs (lazdā) 250

Ba òdatos susiūtas, ba peilio suardýtas (lādas) 106

Ba kirvjo, ba kirvėlio, ba gr̄žto, ba gr̄žtėlio, ba mēdzio, ba medėlio pastōtā tīltų (žiēma, lādas) 367

Nei pēnamas, nei girdžiamas, diēna dēnōn tuŋka [ledas] 383

Raudōnas šunėlis (šuvā) po sluŋksčiu lōja (lēžūvis) 142, 327

Raudōnas šunėlis būdālāj lōja (lēžūvis) 65

Lōja lōja kalýtā, šmūkst až durėlių (lēžūvis) 106

Graži kamarālā piŋna kultūvjū, o po tōm kultuvām raudōnas šuvā gūli (buŋna, duŋtas, lēžūvis) 283

Mųslių távas (=tévas) valkōj gūli (lēžūvis) 273

Bōloj lintālā nesuptūsta (lēžūvis) 273

Anōj pūsāj ēžerėlio laleliūja šokinėja (burnōj lēžūvis) 273

Až baltų bāržų (=beržų) — kalýtā (duŋtas ir lēžūvis) 246

Mēsiniam púodi māsa (=mēsa) vārda (buŋna jir lēžūvis) 237

Áukštas užolālis rēšutinis, unt viršūnās burbolālā (linas) 181

Báras (=bēras), žōlias, mēlynas, gelšvas, žilas ir bōltas (linas) 498

Žuvis, žolā víenu vaŋdu (lýnas ir linas) 163

Lōibas žalniērius su daūg galvų (linas) 123

Tūria kōjas — nevóikščioja, tūria plūksnas — neskraido, tūria šiaudų — neáda (=neéda), tūria dūšių, bag ne visadū (lōva) 246

Víenas láukia naktēs, kītas — dēnōs, trēcias sōko: — Mōn vistiek (lōva, dūrys, lūngas) 300

Kóm liŋgva diēnų, kóm — nōktj, o kóm — nigdi (lōvai, dūrim, lungóm) 268

Alūs ba putū, dúona ba pluttų, graži panā ba vainiko (mōrios, žēma (=žemē), sáulā) 283

Móčia vidurj, vaikai apliŋk (mēdzias) 109

Su medžiū lýgus, nigdi sáulās nemōto (mēdzio šeŋdis) 454

- Ne žmogātis darýtas, o gardūmas neišpasakýtas (madūs) 106
 Raudónas kòba, pūkúotas vāpso (māsa (=mēsa) jir kòtinās) 106
 Šulnỹ — sūris (māno = mēnuo) 152
 Vidury dvōro blýnas kòba (māno) 106
 Až bòbos gryčēlās kòba dúonos kušnēlis, šūnas lója, pasiēkt negòlia (māno) 106
 Piļna mórška trupinių jir bòkanas dúonos (žvaigždās ir māno) 146
 Miški gīmjs, miški áugjs, parējo namō lótu (mintuvaĩ) 70
 Saūsus žolių káulus kreĩta, lója ba žarnų (mintuvaĩ jir kanòpās) 90
 Kalā kaũkia ba žarnų, gráužia saūsus káulus (mintuvaĩ) 496
 Mařga (=mergà) pirtỹ, kòsos òri (mòrka) 297
 Geltòna vištālā po žēmām kòrkia (mòrka) 290
 Raudónas gaidēlis (gaidỹs) po žēmām gieda (mòrkos, buròkas) 290,
 445
 Saļdus kaip cùkrus, raudónas kaip kratūjas (mòrka) 163
 Rudũ rudũ rudinālā, žalià tàvo kepurālā (mòrka) 163
 Dvi žiũria, dvi dùria, dvi maskatúoja (móteris dúonuų mĩnkia) 359
 Dvi kiaulýtās, kėturiuos vodegýtās (nòginās = nāginės) 359
 Seliņgē teliņgē po súolu susruņgē (nòginā ar šuvà) 142
 Šeruņgē varuņgē po súolu susruņgē (naginē ar šuva) 445
 Šėšios pūsās laũki gũlia, o septiũa Diėvo darži (nedėlia) 359
 Atājo sānas misliņčius, móstalājo ruņkom ir išlaıda iš žėdnòs ruņkos po šešiās paũkštas. Kòžna paũkštā turējo po kėturiuos spařnas, kòžnas spařnas po septýnias plũksnas, jir kožnòs plũksnos viena pūsā bũvo juòda, kitā — balta (mėnesiai, nedėlios ir diėnos) 359
 Ūžolas su dvýliku šakų, un kožnòs šakòs — po kėturiuos lizdūs, kožnaĩ lizdi — po šešiūs vaikeliūs ir septiũa mócĩa (mėnesiai, nedėlios ir diėnos) 359
 Piļnas púodas māsòs, abũdu galai kiaũri (nòparckas) 475
 Mažūtis namēlis, šiĩntas lungėlių (nòparckas) 142
 Par aukštinių skiedos lākia (ablià = obliavimas) 383, 452
 Apiskritas komoliũkas, raudónas šoneliũkas (obolỹs) 398
 Kòtino vodagà par ēžerų pėrtiėsta (pòsaitas par viėdru) 442
 Par mariās liėptas liĩksta (viėdro pòsaitas) 442
 Ba ruņkų namūs pastòto (paũkštā) 142
 Dũkart gĩmsta, vienokart miršta (paũkštā) 479
 Bóba grỹčioj, galva òri (pėčius) 237
 Viļko gerklā lepšiũ aźlòpyta (pėčius su pėciadingti) 475
 Skrýnia nepakeliamà, nepanašamà jir nepavažamà (pėčius) 383
 Stóvi kertāj trupinỹs, nepavāš jo nei arklỹs (pėčius) 369
 Kertāj trupinỹs, neišvėš jo nei arklỹs (pėčius) 273
 Vòsarų — mólis, žiėmų — brólis [pėčius] 223
 Gėlažinis órklas, dundulinis kòlnas (peilis ir dúona) 146

- Pūsā gelažēs, pūsā mēdžio (mēdj áda (=ēda) peilis) 300
 Až mōrių tōšo, par muñ skiēdos kreñta (pinigai ar knýga) 421
 Ažu žirni mažēsnis, ažu šūni piktēsnis (pipiras) 421
 Piñki gurbaī, viēnos dūrys (piřštinā) 244
 Piñki gurbaī, viēni vařtai (piřštinās) 359
 Kuprōtas senēlis visūs laūkus apkūprina (pjautuvas) 70
 Mažūtis kuprōtas visų laūku aplōksto (pjautuvas) 231
 Tunki tunki tunkinālā, bag ne tunkinālā (plaukaī) 142
 Lýgios luñkos, pīlkos òvys, pēmenēlio botagēlis až ausēs (popērýs, žō-
 dziai, pisorius su plūksnu až ausēs) 501
 Mōrgas dvōras, raudōni pōnai (prūsōkai) 503
 Juōda vištā unt raudonų kiaušinių tūpi (púodas unt ùgnēs) 128
 Júodas čigōnas unt raudóno órklio (púodas unt ùgnēs) 106
 Júodas jáutis až ausų pakórtas (kòtilas) 146
 Kai jáunas buvaū, aukso krēsli sēdējau, kai pasenaū nei šuvà káulų
 n(e)ēda (púodas, púodo šūkēs) 367
 Šakēlāj — smeftis (puštaliētas) 490
 Gelažināj balālāj nuliñdo kumālā (ròktas) 273
 Ājaū nòktį, pòmečiaū sògtį, máno ròdo, sáulai atòdavā (rasà) 367
 Vóikščiojo panālā po pėvāļi jir išbařstā sávo pařlus, máno mótā, ne-
 pasòkė, sáulā atsikēlā jir susriñko (rasà) 65
 Bóltos luñkos, júodos òvys, kàs išmòno, tàs pagòno (ròřtas) 498
 Júodas kaip púodas, žaliā kaip únta (=vánta) (ridikas su lòpais) 166
 Gūdas — pirtų, gūdo bařzda — laūki (ridikas) 163
 Aukštai stóvi, silpnaī kòba, pàts maknótas, gòlas laūkas (rėřutýs) 468
 Kòba kabikas, galālis plikas (rėřutýs) 109
 Mòžas varpēlis, aukštai pakabíntas, stipriaī ažrakíntas (rėřutýs) 468
 Atbága sesýtās, užriētį nosýtas (rògēs) 421
 Dvi sėsos smatònu laižo (rògių pòvažos) 70
 Pėrniai žirgas šokinėjo, o šėmat do pādaī žýmu (rugíenos) 338
 Távas negimįs, o sūnus paskórįs (rugýs kai pláuiki) 109
 Tū, távai, būk ir supūk, o àš aisiu saulālās pasižiūrátų jir našlóičiu
 papanátų (rùgio dóigas ir grūdas) 377
 Skarà skarinėjo, tvoròm lóipjojo (sòmanos) 290
 Māškos nagaī surakiñti (susparà) 383
 Galu laūko bačkà trūko (sáulā užtekėjo) 152
 Par lúngų skiēdos býra (sáulās spinduliai; ablià) 142
 Áukso liñta praskilo, visas svíetas sukilo (sáulā užtekėjo) 95
 Mažų vobolālių pilnòs sáujos negali sujiñt (sámanas = sėmenys) 263
 Blizga kaip áuksas, bága kaip úndo (sámanas) 142
 Kad ir naūjas, o jaū skylátas (síetas) 128
 Vis keliai, keliai, o tik dū galaī (siūlas) 244
 Juōda žmonālā, mólinā būdālā, advefniškai gėda (skrāgždā) 70

- Ģirioj ķifstas, miēsti piřktas, unt runkēliu rāuda (skripkā) 479
 Jūru mōrių pařkštā po smakrū pakištā gvōltu šaũkia (skripkā) 106
 Išdžiūvālā sukēpālā aina keliu dainuodama (skripkā) 385
 Jūodas pūodas galu laũko vārda (skrudēlŷnas) 166
 Visi jōja, niēkas nepōšeria (sluņkstis) 106
 Miški gimjs, miški āugjs, pareina namō visfem po kōjom pōiniotēs
 (sluņkstis) 383
 Visť sumintas, akiť neturi, visť tarpũkiškius apziũri (sluņkstis) 383
 Mažā kumelālā diēnu nōktį jojamā (sluņkstis) 302, 383
 Atbāga ponōitis raudonōm kelnālām: — Nuvŷkit vištās, ņunť nebijať!
 (sliekas) 290
 Ataina ponōitis raudōnu sermēģēti: — Nugŷkit vištās, ņunť nebijať!
 (sliekas) 377
 Āukštas kalpōkas, vŷno smōkas, ðkmenio ņiřdis (slŷva) 109
 Āukso pilvŷukas, kāulo Mykoliũkas (sl'va) 163
 Ba kōju, ba sparnť nũtũpā unt mēdžio (sniēgas) 106
 Pasātas nedŷgsta, sũpamas nemiēga (sniēgas ir mēdžias) 383
 Atōlākē pařkštā ba sparnť, nũtũpā mēdžian ba ņakť, pakilo bōba ba
 duntť, suvādā (=suēdē) pařkštį ba sparnť (stuļpas, sniēgas, ņilumā) 246
 Seni kāulai, naũjos žōrnos (stōklās ir āudaklas) 244
 Kōlnais nũginiau, kōlnais pařginiau, ņimtais skaičiaũ, o vīeno neradať
 (kai varpalaĩ apmatami āust) 252
 Po vīenu kepuri keturi brōliai sēdi (stōlo kōjos) 445
 Kēturios panālās po vīenu parasanũ (stōlo kōjos) 445
 Dvŷlika broliũku vēnōj lovālāj miēga (stipinaĩ apē stābuť) 106
 Aplink vīenu mařgu dvŷlika barnť ņvaistos (stipinaĩ apē stābuť) 490
 Stōvi kertāj paspūtis, bāga laťku kaip padũķjs (striēlba) 490
 Laĩba panālā tōli spjāuna (striēlba) 496
 Dũ lydžiai gōlvas surēmj (solaĩ) 383
 Tarpu kōju ņutintas, aukštŷn žemŷn stũmdytas (sviēstas) 383
 Žiēmu — drũtas, vōsarų — lōibas (sviťtis) 268
 Māškos snukŷs — taukũotas (sviťtis žiēmu) 263
 Vēlnias su taukũotu nōsiu (sviťtis) 454
 Āukštas ponōitis žemaĩ gōlvũ liņkia (sviťtis) 125
 Āukštas ponōitis visfem duřniam gōlvũ liņkia (sviťtis) 95
 Žēmai klōniojas, o duřgui ažuřpakalį rōdžia (sviťtis) 106
 Miški gimjs, miški āugjs, pareina namō klōniotųs, o miškai ņikinās rō-
 dytų (sviťtis)
 Ūbago nōsis apšōlus (sviťtis žiēmu) 295
 Atũkšta mařga (=merga), panōsāj buřbulas (sviťtis ir viēdras) 514
 Tarpu kiškių — bazmānas (pērmātā (=pērmētē) ir sviťtis) 283
 Panālā baľta, marškiniaĩ raudōni, kai jos vēľki, gaĩliai rāudi (svogũnas)

Panālā su devyniōm skarālām, kās unt jū pasižiūri, tās gailiai ráuda (svogūnas) 454

Striukas bŭkas vokēčiukas, septyniais kóiliais apsivilķjs (cibŭlis) 252

Panā — padungēj, kōsos — po žēmām (cibŭlis) 445

Ažu žēmį jodėsnis, ažu sniegu baltāsnis, ažu sluņkstį žemėsnis, až duņgčių aukštėsnis (šórka) 421

Mōžas akmenėlis viršŭ mēdžių aina (šòstras) 84

Miški ģimįs visiem gērklas maišo (šáuķštas) 490

Balālāj nukliņpo kumālā, piņki výrai tráukė, dŭ vanagai láukė (bliŭdas su kōši, šáuķštas, piřštai jir òkys) 65

Aina par ūgnį — nédaga, aina par ūndenį — neskįsta, aina par šiaudus — nėšlama [šešėlis] 79

Šimtas broľalių vienu jostaļi susijosā (šiaudų kŭlỹs) 410

Panýtā po grýčių pašóka ir vėl stója kertān (šluota) 275

Panālā kertālāj su žaliŭ suknaļi [šluota] 454

Jŭdyk manį, krŭtyk manį, kad pilvālis augtų (špulia) 377

Kai skreńda, tai zviņbja, kai sustója, tai knisas, šešios kójos ba nagų (šŭdvobolis) 493

Lākia kaip paŭķštā, ale ne paŭķštā (knisa šŭdvobolis) 496

Āukso paklōdā visų sviētų apdiņgia (šviėsa) 106

Šimtas arklių nepavāš, mōno távas un kŭpros panāš (tiltas, lādas) 369

Trỹs mergýtās vienu vainikŭ nāša (trinògė) 231

Trỹs sasālās vienu vainikėļį nešiója (trinògė) 359

Kójos akmeninās, lėmō medinis, òkys stiklinās, kepŭrā šiaudinā (triōba) 106

Tik skŭra ir káulai, bat graŭdžiai šaŭkia (triŭba) 468

Viėna raudōna ineina, visŭs išvaiko (ugnis) 359

Sėšios kōsos nesŭpinamos, broľio žirgas nenutŭriamas (ugnis ir dŭmai) 383

Broľis sėseriai kasōs nesŭpina (ugnis ir dŭmai) 327

Távas ðo negimįs, sŭnus jau pražilįs (ugnis ir dŭmai) 223

Távas neŭžgimā, sŭnus duņgu pðrāmā (=parėmė) [ugnis ir dŭmai] 367

Lòpā lapāna (=lapė lapėna) po gelažiniŭ tiltu (ugnis po kòtilu) 475

Plŭmpā plumpāna po variniŭ tiltu (ugnis po kòtilu) 309

Unt āukso kráslo jŭodas vėlnias sėdi (ugnis ir kòtilas) 128

Raudónas jŭodų laižo (ugnis ir púodas) 125

Mōžas bajōras gyviņs tŭkstuntį mātų stiklo palōciuj (úodas gintari) 493

Mōžas bajōras, bŭs tŭkstuntis mātų stiklo palōciuj (vobolālis gintari) 106

Vienas sòko: — Bėkim, bėkim — uņtras sòko: — Čia stovėkim — trėcias sòko: — Čia lingúokim (ŭpā, òkmo, níndrā) 377

Keřša kiaŭlā saldžiai knisa (utālā) 498

- Gývas gyvuliukas un bóltos stòlo piçtus vólgo (utālā) 498
Pílmas miškas kiškiu (ūtālās) 475
Aina jáučias ūpān gērt, o piļvu namē paliēka (kai ūžvalkalas skaļbjamas) 128
Su kiŗvju keŗtu, jokiō znōko nēŗ (úndo) 106
Sužvínge žirgēlis unt aukšto kalnālio su sudōbro ūodagu (vaŗpas) 65
Gaidýs — unt lōktos, žōrnos — žēmāj (vaŗpas) 263
Un baŗnýçios karvėliai burkúoja (varpai) 263
Aukštýn šōknys, žemýn viršūnā (varvėklis paduņgtāj) 468
Palaĩ aŗ jėvų brungėsniai (vōškas) 76
Septýnios mýlios tilto, galu to tilto žólynas — visóm svietui džiaũgsmas (Gavėnia ir Velýkos) 280
Aŗ tilto trýs lelijos, kai tōs lelijos praŗýs, visas svietas pragýs (Velykos) 280
Avis avis bobālā, baaidamā priada (špulia) 84
Škiunia, avāla, bebāgdamā priėsi (verpėja ir špulia) 385
Katrē kelių jója, tē saũsi, katrē paduņgtāj stóvja, tē šlapĩ (verpėjos piŗš-tai) 106
Galu laũko katiliukas vārda (versmā) 160
Ba kóju, ba ruņkų duris atadōro (vėjas) 283
Dū bāga, dū gėna, dū kėlių skina (pakinkýtas vėzimas) 70
Gývas būdamas júodas buvaũ, numirĩs raudónas tapaũ (pasdariaũ) (vėŗýs) 283, 385
Gývas — lavónas, numirĩs — raudónas (vėŗýs) 109
Dvėjos mōrios unt luņko kōba (viėdrai unt nėŗių) 280
Dū lākia, dū stóvi, dū unt viėtos lingúoja (viksvos) 78
Panālā šimtamarškinā, kai vėjas pūçia — plikā šikinā (viŗtà) 70
Aina pōnia par dvōrų su šiŗtu suknėlių, pōpuçia vėjas, šikinā mōtos (viŗtà) 454
Ylasnùké minturkōjė, šiŗtu šiŗbų tūri (viŗtà) 231
Aŗũpakaliu dirbdamā sáu dúonų aŗsidírba (viŗtà) 385
Nelója, nekúnda, o grýçion neláidžia (zōmkas) 275
Sudžiũvėlis sukėpėlis nei pāts vólgo, nei kitóm dúoda (rōktas) 498
Nei pāts áda, nei kitóm dúoda [raktas] 363
Čirpina vírpina Júrgis Daròtų (zōmkas ir rōktas) 514
Išeina unt šeŗiŗ, pareina unt triŗų (kai raitas žalniėrius su lazdu pareina) 84
Távo (=tėvo) pinigai nesuskaĩtomi (ŗarijos) 383
Pílmas laũkas raudonų karvýçiu (ŗarijos pėçiu) 475
Milo sarmāga, šiŗtu lopiniũ aŗlópyta (ŗųsis) 109
Ataina ūbagas un dvėjų lazdu, atōnaŗa sermėgėtį iš dvėjų skvarnų (ŗųsis) 79

Ataina ūbagas, lopinys un lópinio, par tós lópinius úndo nepraaina (žŕšis) 79

Maža motarālā daug drapanēliu tūri (žŕšis) 70

Unt lintēliu vóikšcioja, ragū žōļi áda (žŕšis) 488

Balta bačkēlā, raudónas capēlis (žŕšis) 498

Balta bačkēlā — raudóna špunkēlā (žŕšis) 501

Pavòsari — geltónas, rùdeni — bóltas (žŕsiukas) 498

Nupjāusiu gólvu, išimšiu širdi, dúosiu gērt, pradās kalbāt (žŕsēs plūksna jir atramañtas) 369

Móčia — didalā, távas — dō didēsnis, sūnus — sūkčius, duktā — žabōlā (žēmā, duņģus, véjas ir naktis) 106

Vienas lāja, uñtras gēria, trēcias áuga (liētus, žēmā jir žolā) 359

Sēdi panālā un kólno, visi jái aina ruņkos bučiuot (žēmogē) 389

Sēdi panālā un kalnālio su raudónu kepurāfi, kās tik aina, tās prēs jū liñkias [žemuogē] 395

Puiki panālā kōžņu sūka iš kēlio (žēmogē) 436

Ílgas ba gòlo, gilūs ba dūgnio (žiedas) 431

Šulnys — ba dūgnio [žiedas] 223

Mēsiniš kùbilas, gelažinis luñkas [žiedas] 142

Ba kirvjo, ba kirvėlio, ba grŕžto, ba grŕžtėlio pastòto fíltu (žiēma) 479

Mažūtis sprigtūtis didėliais žingsniais aina (žiógas) 252

Dū galai, dū žėdai, o vidurŕ — čviėkas (žirklās) 244

Távas (=tėvas) — sėksninŕkas, móčia — sprindinŕkė, vaikai — pabirūčiai (žirniai) 109

Daug sesŕčių vėnamŕ lopšŕ sùpas (žirniai únkšty) 395

Tāvai — papūtŕ, vaikai — pasiūtŕ (žirniai únkštys) 163

Vòsaru — su kailiniaiš, žiēmų — ba kailiniŕ (žirnis) 454

Atbága kiškėlis par lunkŕ tiltāli, šmùkšt až tiltālio (kai žirnius sėja) 442

Šòkė dvinògė, un tos šòkės — avilŕs, un to òvilio — komolŕs, un to kómolio — giriā, o tøj giroj — paukštŕčių (žmògus) 65

Uñksti rŕyto vóikšciojo un keturiŕ, diēnu — un dvėjŕ, vakari — un trijŕ (žmògus) 457

— Kuŕ aini, išilgini?

— Kas táu dórbo, skersini! (žmògus ir sluñkstis) 181

Mās mòtom túnkiai, karòlius — ratai, o Diėvas — nigdi (žmónas) 468

Mòno távo (=tėvo) sūnus, o món — ne brólis (aš pàts) 106

Žaliā kojėlā, raudóna galvālā (žòlynas) 76

Viršŕj — taukai, apačiòj — plaukai (žvòkė) 479

Lino šefdis, taukŕ rūbas, sudòbro kepūrā [žvakė] 226

Lino širdis, lòjaus skraistā, sudòbro galva (žvòkė) 479

Balta panālā, raudóna galvālā, iš visŕ šaliŕ — marškinėliai (žvòkė) 65

Pliikas kaip tilvikas, marškiniai — ažuñty (žvòkė) 475

Pàts nuogas, marškiniai — ažuñty (žvòkė) 146

Vòško kumelýtā, linŭ vodegýtā (žvòkè) 106
Pirk, negailāk, būs linksmjaŭ važiúot (žvangŭliai) 377
Nūpešé — ne plŭksnas, suvólgè — ne māsŭ (=mésa) (žuvis) 367
Su sparnaīs, o nelòksto, ba kóju, bag nepavýsi (žuvis) 503
Galù ròvo dù tursòvo [be įminimo] 367

* * *

Kàs undeny jir laŭki vienu vaŭdu? (òkmo) 142
Kàs žemŷn gólvu vóikšçioja? (čvèkèliai čeverŷkos padì) 468
Kòks mèdžias ir žièmŭ žaliúoja? (āglā) 109
Kàs mógas nerašýtas? (genŷs) 146
Kàs baĭta nenupraŭsta? (guĭbā) 498
Kò kiškio lŭpos pèrplyši? (no juòko) 442
Kò negali prèš kólŭ užvèžt? (kómolio, pajèmjs až gòlo siŭlo) 421
Kadù távas (=tévas) stóvi un vènòs kójos? (kai kèlnes máunas) 263
Kàs skylátas, o laiko úndenį? (kimpā) 512
Kàs lākia ba sparnèliŭ? (kùlipka) 70
Kŭ mòto žmónās kasdèn, karòlius — tik labai ratai, o Dièvas — nigdi?
(sáu lýgu) 468
Kóm gaidŷs ažsimèrkia gèdòdamas? (kad móka gèdot ir ba natŭ) 421
Dèl kò jáučias priédjs atsigula? (kad negòli atsisèst) 383
Kàs ŷr dykòj kešènāj? (nièko) 65
Kò šuvā guldamas triskart apsisuka? (pòduškos įieško) 385
Kàs ŷr ba žiedo? (papartŷs) 503
Kàs nedòromas pasdòro? (plyšŷs) 383
Kò nepèrmeti par duŭgçiŭ? (plŭksnos) 442
Kàs pírmās aina bažnýçion? (ròktas) 275
Kènò baŭzda gelažinā? (ròkto) 146
Kàs ŷr kešènāj, kad vis dŷka? (skylā) 65
Kokiŭ mèdžiŭ daugiaŭ? (šakótu) 457
Kò nepraliŭkia nei kiškis bágdamas prèš saulį? (sāvo šešèlio) 385
Kŭ aidamas matai, o negirdi, kŭ girdi, o nematai? (šešèlio, véjo) 385
Kò grŷçioj nesmòto? (šilumòs) 273
Kokè mātai trumpjáusi? (šitè) 65
Kokè ŭpāj òkmanas? (šlapi) 327
Po kokiò medžiù kiškis lýjunt kavójas? (po šlapjù) 384
Kàs bāga ba kóju? (úndo ŭpāj ar ravi) 109
Kàs nigdi nenusbòsta? (vólgyt) 410
Kàs nesupŭva po žèmām? (vaŭdas) 445
Kŭ visl daiktaĩ tŭri? (vaŭdas) 163
Girion nuvéjjs, kŭ píрма keŭti? (žièvi) 383
Kò nèr bažnýçioj? [be įminimo] 273

PATARLĒS, PRIEŽODŽIAI, POSAKIAI, KEIKSMAI,
TIKĒJIMAI, JUOKAVIMAI IR KITOS SMULKMENOS

Unt òbēja bapīga graīt 458
Iš òdatos (pògalio) vèžimū priskòldo 435, 435
Jieško kaip òdatos 263
Tumsiáusia adýna prèš aũšrū 352
Aĩna kaip akécias nãšdamas 288
Kĩto aký krislų mòto, o sãvo — nei rýsto 297
Sáugo kaip òkĩ kòktoj 352
Prastóm akím visos lémpos pròstos 296
Gèros òkys dũmū nebijo 306
Òkys kaip paládos (vònago) 307, 307
Kur míela, ti òkys 307
Òkys nóri miègo, širdálā — ragaišio 307
Kĩ òkys mòto, lèžũvis pasoko 363
Akis až òkĩ, duntýs až duñtĩ 419
Akýs — òniolas (gèras), až akių — vèlnias 309, 296
Akių paskláusk, nósis paródis 309
Paundeniui jir akmenėliui nesuñku rìstis 338
Ir akmenėliui prè kèlio gulát neliñgva 451
Paláidj̃s òkmenj̃ iš ruñkos, nebasaturėsi 328
Su j̃ ò kalbák jir òkmenj̃ ruñkoj turék 328
Mókia òkmenj̃ platũkt 328
Ar jóm, ar òkmeniui sakýk — vis tiek 328
Neišmétyk òkmenų šuntų nepraĩj̃s 328
Suñkus kaip òkmo 328
Viètoj guládamas jir òkmo apiželia 352
Jir òkmo baguládamas apsòmanoja 385
Òkmo galañ skýsta 222
Òkmo vis pakaĩnān rièda 275
Pasišiáušj̃s kaip akúotas 380
Nevólj̃s ataĩsi, ólkanas išeĩsi 371
Sõtus ólcano nesupruñta 222
Ólkanų papenék, trókštuntj̃ pagírdyk 378
Alùs — ne úndo, kunigai — ne píemenas 332
Ómžiu gyvenì ir mókės 362
Dvèjt̃ ómžiu negyvĩnsi 316
Jáunas ómžium, sãnas ròzumu 337
Kòks ómžius, tòks ir ròzumas 315
Kĩ jáunas išmók̃si, visų ómžiu žinósi 371
Òniolai vaĩke, kalbát neraĩkia 240
Uñksti atsikėlj̃s ir jáunas apsižėnij̃s — nescailási 469

Apīvarus paláidīs kliáučių jėško 246
 Ktį apžiósi, tį nukūsi 371
 Tūriunt órklį jir pėsčióm ne sarmatà 384
 Kaip órklį liuóbsi, teip ir važiúosi 371
 Jėgu nóri išmókt jót, neraikia órklio bijót 362
 Nei arklýs órklio dykaĩ nekòso 223
 Arklýs òvižas iš tólo mòto 435
 Gėras arklýs bága neróginamas 382
 Gėras arklýs, gėras ir pakiñktas 337
 Gėras arklýs ir nõktį kėlių ruńda 337
 Arklýs keturióm kójom, jir tai sukluńpa 259
 Žòbalas arklýs nesbaído 360
 Arklýs namò nepaklýs 457
 Dū órkliu balnósi, nei víenu nejósi 371
 Šlubù órkliu piršlám nevažiúoja 222
 Geróm órkliui botògo neraikia 222
 Afti ničko nerasi 369
 Kòks artójus, tòks jir órklas 316
 Kad ýr arúodi, būs ir púodi 237
 Kas gaĩli òsilo, lùpa balnų 231
 Òsilų apgòvus nėr ko juòktės 384
 Ataik láukiamas, išėik mýliamas 382
 Neprašýtas atájo, nevarýtas išėjo 382
 Áuksas ir puřvi žiba 181
 Ne visa áuksas, kas áuksu žiba 223
 Tĩ áukso kólnai, kur mūsų nėr 469
 Gražiaĩ kalbájo, áukso kólnus žadėjo 457
 Ausės neturėsi, su gėdòriais nesėdėsi 454
 Māta kaip až ausės 419
 Pamatýsi kaip sāvo ašį 371
 Turi dvi ašis, kad geriaũ girdātum, víenų lėžùvį, kad mažiaũ kal-
 bātum 312
 Kad ir áust nemóka, bil tik gražiaĩ pašóka 463
 Ir prė nukirptòs avės gėriùkai glaũdžias 451
 Víenų òvį kefunt, kitóm kinkos drāba 384
 Pařdavai òvinų, pařdavai jir vĺnas 231
 Ýr piñki aviliai — vis kiti bičiùliai 243
 Didelis ūžolas iš mažòs gilālās užáuga 435
 Dýka bačkà labjaũ skuńba 461
 Kòkia bačkėlā, tòkia jir rùgštālā 260
 Kaip smalúotų bòčkų bemazgòtum, jý vis smalù atsidòs 382
 Vargaĩs negalaĩs suvaržė bòčkų lunkaĩs 252
 Iš bòdo jir varškė gařdu 435

Badù dvēsiu, o dírbtu neisiu 233
 Bagōčius nesuvólgo daugiau až biēdnu 315
 Jir bagōčius vienu gérkļi tatūri 269
 Bagotám labāi suñku su tuftu skirtēs 453
 Kōžnas bōkanas su žiaūberiu 303
 Kas tūri bōkanu, ruñda jir peilī 231
 Aukščiātū bumbos neužšōksi 499
 Láuk, kadū basliai žaliōs 378
 Gēriātū po sāno barzdaļi, ne po jáuno kančiukū 445
 Užsiaugino bařzdu, ir piļvas užáugo 424
 Ařti bažnýcia, tōli Diēvas 457
 Kóm ařti bažnýcia, tóm tōli Diēvas 457
 Viēna bāda (=bēda) ne bāda, kai kēlios apsāda, gývu suvāda 260
 Bāda prē bādai, vařgas prē vargēliui, kad panālā až ūpās 228
 Bernēlio meilūmas lyg tulžēs kartūmas 300
 Sařsas bāržas — ba sulōs 431
 Kai bitā spiēčiū lāidžia, tai nekūnda 363
 Kēsója kaip bitās tarpūkišky nāšdamas 237
 Prē bliūdo kopūstū — výras, prē daļgēs — pēmō 332
 Blūsius su utēlium — giminās 315
 Bóba iš rōtu, órkliui lingvjaū 435
 Dvi bōbos ir divi žūsys — jau tuřgus 316
 Tarp dvējū bobūčiū (mōčiū) vaikas ba nōsēs 431, 300
 Brydā par rugiūs — gēra nebabūs 443
 Gyvāna kaip bróliai, mýlis kaip sāsaras 243
 Kēnō buřna kařti, tóm nei madūs nesāldus 352
 Ne vistī búrnos pūtrai srēbt 265
 Kās būvo, tai supūvo 366
 Iš nebūta būta nepadarýsi 338
 Ir čebōtas raikia tēpt, kad kójos negrauztī 375
 Dufnas kaip čebōto ařilas 337
 Čēsas — geriāusias dōktaras 222
 Čēsas ne upēlis, neařtviņksi žabēliais 371
 Česnōko skilūndin nedēsi, tai česnakū nesmirdēsi 239
 Rastū dóiktu julgaī nesdziaūgsi 233
 Dainuškā ba gōlo, nēt šifdis apsōlo 431
 Iš dainuřkos žōdžio neiřmesi 435
 Atsikūndo kaip daļgē unt òkmenī 414
 Kòks duņgtis, tōkia jir paduņgtā 222
 Kaip dunguř, teip ir unt žēmās 414
 Dantýs un duņčio drāba no šālčio 414
 Visī duņtas baļti, tik nežinaī, kās až duntī 328
 Išmintēs duņtas vēliāusiai dýgsta 328

Gēra juōktēs, kōl duņtys sveiki 338
 Dōrbas ne pīenas, nesurūgs 223
 Iš dōrbo ne bagōtas, tik kuprōtas 337
 Kas nebijo dōrbo, nebijo nei bōdo 363
 Gražūs pažiūrēt, mīelas pakalbāt, tik prē dōrbo nēr kur dēt 450
 Par darbýmatį (darbýmatāį) jir òkmo krūta 328, 352
 Kās par daūg, tās nesveika 457
 Iš dīdelio dēbesio — mōžas liētus 315
 Dālnu kūjo neatmuši 371
 Kas julgaī dāras (=derasi), tās graīt aźmōka 363
 Kŭ nuderēsi — nemokēsi 371
 Pifksi nepifksi, paderēt mōžna 370
 Diēna diēnų mōkia 109
 Ir iļga diēna su vòkaru 454
 Negirk dēnōs ba vòkaro 377
 Kaip Diēvas dōs, teip ir būs 370
 Diēvas dōvā duņtis, dōs ir dúonos 312
 Diēvas dōvā ir drāptalājo 366
 Kŭ Diēvas mýli, tóm ir kryžēļį (krýžiu) dúoda 364, 319
 Jėgu Diēvas neaplaīs, kiaulā nesuvās 370
 Dírba ir Diēvas padās 378
 Dúok, Diēve, bādŭ (=bėdu), o pinigŭ būs 283
 Ramŭ kaip Diėvo ausŭ 297
 Nevýk Diėvo mėdin, paskui neišprašýsi 371
 Ba Diėvo žiniōs nenukris nei pláuukas no galvōs 431
 Ir dīlgė ne visuŭ žaliuoja 457
 Dilgŭnās ir kėikiamos žýdi 382
 Kās dírba, tās klýsta 363
 Bapiga rėžt difžas iš svetimōs skūrōs 435
 Dōvana jir kietų širdį suminkština 362
 Draūgas ir vŭnas, kō senėsnis, tō gerėsnis 337
 Jir gilŭ su dugniŭ, jir platŭ su kraštŭ 338
 Vėnom patiņka duktā, kitóm — mōčia 332
 Kas tŭri daūg duktarŭ, tas tŭri mōža dúonos 336
 Dŭlkė esi, dŭlki pavifsi 371
 Svetimŭ dŭmai akis grāužia 244
 Nēr dŭmų ba ūgnės 300
 Nekōsk kitóm dobās, pats ingriŭsi 263
 Dúodamas jimk, mŭšamas bėk 382
 Júoda dúona — ne bōdas 260
 Pifkta dúona neskalsi 168
 Visuŭ dúona su plutŭ 181
 Alkanóm tik dúona tarŭpi 222

Ráuda dúona tingingio vólgoma 260
 Kàs skaĩto, ròšo, dúonos nepròšo 363
 Dúonų čėdyk rýtdėnai, ne dórbum 265
 Žinók, iš kò dúonų vólgai 435
 Kėnò dúonų vólgai, tóm ir lók 268
 Ne vienu dúonu žmògus gývas 352
 Dufnas nesupràs, o razumnas niėko nesakìs 370
 Dũ dufniai grundžės nepasdalija 336
 Negírk dufniaus — bus durnėsnis 317
 Jir vieno dufniaus namũos par daũg 457
 Su dufnum prasdėk, pũpų rėtį pasdėk 454
 Džiaũgias kaip dufnius gelažėlį ròdįs 380
 Dufnius ir piřstų paròdžius juòkias 384
 Dveigỹs treigj mókia 362
 Visi aĩna unt ėkertj jėškot úndenio 327
 Gieda gaidėliai — atvirì vartėliai 363
 Dírba kaip gaidỹs, áda (=ėda) kaip arklỹs 223
 Gaidỹs grũdų ròdįs visàs viřtàs šaũkia 380
 Gaidỹs kį iškàs, tų jir sulàs 370
 Ir gaidỹs sávo kiėmi põnas (drũsus) 237, 337
 Dũ gaidžiai vénaĩ kiėmi nesutiĩka 237
 Vėnas gòlas dāga, kitas svýla 364
 Kėnò galià, tò jir valià 260
 Ba gòlo nebũs gòlo 431
 Kas gaĩva, tai ròzumas 260
 Gaĩva visų žmògų vadžioja 362
 Insikólk galvõn, insidėk širdiĩ 377
 Až durnòs galvòs kójom pakũta 419
 Galvòs neprasmuši sanóm nusliĩkdamas 385
 Kas galvòs netùri, ažmiřšta jir kepũrį 263
 Gólvų krũman inkìšjs, nepaskavósi 239
 Bliáuana kaip galvijas 223
 Kòžna gaspadinā turi savòs dúonos rũgštj 364
 Aĩna gáudamas, aĩna negáudamas 79
 Gegũtā kukúoja, karvėliai burkúoja 363
 Gelažės púnčiai suĩkũs, áukso — dò sunkėsniai 222
 Gėlažj gráužia rũdys, žmògų — pavýdas 363
 Kólk gėlažj, kòl kařšta 302
 Gelažis rũdija, mėdžias drũnija 362
 Genỹs mórgas, svietas dò margėsnis 337
 Nėr to blòga, kàs neišeitj un gėra 338
 Blòga ažmiřšk, gėra atsimiĩk 377
 Až gėra gerũ atsieisk 378

Gēra kai kadù ir mažóm bût 338
 Tì gēra, kur mūsu nēra 338
 Gēra lôt, raikia jôt 338
 Gēra nigdi nēr par daūg 457
 Gēra palinkék, nepavydék 378
 Kt̃ darai, darýk gerai 378
 Visa kas gerai, kas gerai baigias 457
 Jir šiaip blogai, jir teip negerai 457
 Kàs pàts gēras, tóm ir kitì geri 337
 Kàs pàts gēras, tàs ir kit̃ neniékina 363
 Kàs pirmėsnis, tàs gerėsnis 337
 Šis tàs geriaū kaip niėkas 457
 Geriáusi ásam sáu patiem, kai ásam geri kitiem 362
 Láukia kaip gėrvā lėtaūs 364
 Užsigeidā gėrvas píeno 263
 Tó gėsmā jaū atgėdóta 382
 Visi tiktai vienu gėsmālj̃ tamóka jir j̃ gieda: rōjus, o rōjus 269
 T̃ pòcių giesm̃j̃ kitù natù giedi 259
 Giltinā (smėrtis) dunt̃ys nežiūri 296, 296
 Giltinā jir apė lópšj̃ su dałgi švaistos 414
 Giltinai dùrų neažtriñksi 265
 Atsirūgs vakarýkščia girā 370
 Kėnō girų geri, t̃ jir giri 364
 Kàs nenorátų bût giriamas 374
 Nebúk giriamas, búk girtinas 382
 Nesidžiaūk giriamas, neraudók bōramas 382
 Giriamas gēras (gerėsnis), skalbjamas bōltas (baltėsnis) 382, 382
 Graitas kaip apatinā gėrnapsā (gėrnų òkmo) 260, 327
 Kòks gyvėnimas, tókia jir smėrtis 295
 Prė saū nei gròšio, vis iš kit̃ pròšo 451
 Aštrūs gr̃žtas pàts leñda užolañ 351
 Gražumù sòtus nebúsi 337
 Gr̃bas grait̃ áuga, grait̃ ir kirm̃ja 280
 Kaip grója, teip ir sóka 364
 Mòžas grūdėlis dideliu medžiū užauga 233
 Grūdėlis prė grūdėlio — štai ir pūrėlis 451
 Dėk grūdų prė grūdo — pripĩlsi arúodų 378
 Gum̃bas vòtj̃ jodinėja 511
 Išliñdo Ńla iš maišo 435
 Išmiñcius suklýsta, bāt nemalúoja 362
 Gėras jáučias dykaĩ šiėno neáda 457
 Sānas jáučias vagōs negadina 223
 Jáučio stipri ragai, o vagēs — nagaĩ 244

Jáučīų pažīnsi iš baubīmo 435
 Jáučīų suvaldo až ragū, nekláužadų — až ausū 419
 Kokį jáučīų turī, tokiō jir ari 362
 Jáunas imprasi, sānas rasi 371
 Prē kō jáunas priprasi, tū sānas rasi 371
 Ktū jáunas mesī, sānas rasi 371
 Pabòlo kaip jaunója ažu stòlo 419
 Kàs jieško, tàs ruńda 363
 Kō jieškosi, tū jir rasi 371
 Nepadėjis — nejieškok 380
 Nemėtyk sāvo, nejieškok svėtimo 378
 Nepamātus nēr ko jieškot 384
 Vénóm jokaī, kitóm òšaros 244
 Juōkias tàs, kàs juōkias paskutinis 362
 Nóri nenóri raikia juōktis 362
 Ir ráudunt juōktis tańka 384
 Su juōkiunčiais juōkis ir būsi gėras 380
 Pagal Júrgį jir kepūrā 181
 Visi kačiūkai žabali gímsta 244
 Svetimī kailiniai nešildo 243
 Su tokiais kailiniais nors Sibīrijon važiúok 454
 Sāvas kóilis brungiausias 223
 Vólgyk, kad kóilis káulų nepamastū 223
 Paspūtis kaip kalakūtas 380
 Kai visi kaĩba, nēr kóm klausyt 363
 Didėsniai kólnai, didāsnās ir pakalnās 280
 Kólnas su kólnu nesuveina 454
 Aš táu kólnų pýliau, tu món duōbį kasi 269
 Aš jóm kólnų pýliau, jūs (=jis) món duōbį kòsa 365
 Vienas kòla, kitas zalótyja 364
 Atadōs, kai kapuōs gulās 370
 Nemóku nei skaitýt, nei rašýt, žòda manī karðilium dėt 316
 Karðilius ir ba ruńkų tōli pasiėkia 431
 Karčemōj sėdėsi, kiaurōm kėlniom mūvēsi 259
 Kōžna kórvā sāvo veršį laižo 364
 Kórvā ažtrúko — piėno pritrúko 366
 Kórvās, avālās, piėmanas, šūnas, tarbālās 333
 Keptaīs karvēliais ne visūs vaišina 252
 Ir katā glóstoma úodagų kėlia 166
 Katā iš namū, pālās iš kumpū 435
 Katā žino, kėnō piėnų lðka 363
 Kòtā (=katė) žuvis gáudo, bāt nesmaúdo 363
 Kòtai žeftas, pālai smeftis 265

Nepiņk katās maīši 237
 Tik tylōm kōtās palās gāudo 288
 Žiūri kaip kōtinas unt lōšinius 223
 Kēlias širdiņ — par piļvū 443
 Kēlias tōlimas, bāt mīelas 223
 Nemēsk (neaplāisk) kēlio dēl takēlio 226, 378
 Žabalōm kēlio piņštu neparōdysi 222
 Mōžas kēlmas didelē vēžimū večīa 223
 Neliņgva kēlmas išrāut 388
 Girtōm ir kēlmas ōžiu pavīsta 233
 Kiņčia kaļtas, kiņčia nekaļtas 93
 Supruņta kaip kiaulā apē dēbesi 414
 Tȳki (lāta) kiaulā gilū šōknī knisa 302, 352
 Išliņdo kiaulā iš mīgio 435
 Girtōm ir kiaulā sasō 332
 Kaļbas kaip kiaulā su žūsiu 260
 Kiaulai nerūpi, kās jū liuōbja 363
 Ne mōno kiaulās, ne mōno pūpos, kās mōn dōrbo 280
 Iš kiauļtās vodegūtās pīlnas bliūdas kvošlynūtās 434
 Kiauļliu negōņis, kūnigu nebūsi 380
 Kiaušinis vištū mōkia 364
 Iš kiēmo po šēivū — nogōm marškiniai, iš kiēmo po kūļi — padēgēliui
 duņģcius 435
 Kōžna kilbasā nōri būt skilūdžiu 260
 Teip džiūsta kaip kirmālā unt lōpo 465
 Kešēnāj jir karōliui gali rōdyt špȳgū 228
 Šōvo kiškī, patōikē miškaņ 231
 Ir kiškis išbaīdo 362
 Kiškis piņtī kūrāna — rūkas un piēvū 364
 Dū kiškiū vaikȳsi, nei viēno nepavȳsi 371
 Dīrbk kitōm, kaip pāts sāu 378
 Kas tāu suņku ir kitōm neliņgva 338
 Kās nemīela pačiōm, nelinkēk nei kitōm 378
 Kas tāu negēra, jir kitōm nedarȳk 338
 Kās sāu blōgas, tās ir kitōm negēras 337
 Kas klāust nedrīsta, dažnai suklȳsta 363
 Žiūri un knȳgū, mōto špȳgū 269
 Jēgu aukštȳn kōjom, tai žemȳn gōlvu 457
 Žinaī, iš kur kōjos dȳgsta 435
 Ílgos kōjos giliaū kliņpsta 457
 Unt vēnōs kōjos tōli nenušōksi 414
 Jílgos kōjos — žēmos tvōros 259
 Kriaūcius ir unt òkmenio dúonu vólgo 268

Malúoja kaip kriaučius, gèria kaip šatūcius 316
 Mòžas kryžèlis, bat suñkus 223
 Gèra kaip un krósnès 414
 Iš tólo ir krúmai miškas atródžia 435
 Ir mùrinas iš tólo gèrai atródžia 435
 Mòžas krúmas, ilgos šòknys 223
 Padàs kaip kuinui botògas 228
 Kùnigas ir pabalý badù nemifs 237
 Kò pàts kvèpja, tò kitùs tàpa 364
 Món nei smírda, nei kvèpja 364
 Luñkui nusmùkus, bačkà sùbira 384
 Lòpà ir iš žabúngų kóilį išnaša 436
 Nièkas nežinòs, nei lòpà nelòs 370
 Lòpį iš kvòpo pažínsi 435
 Jir gùdrių lapùtį kvòpas išdúoda 259
 Ištùško kaip lòšas 436
 Lòšas po lòšo òkmenį pratòšo 327
 Pasodínk lòtrų ažu stòlo, užsikèls ir kójas 419
 Kas laūkas, tai gèsmà, kas šalis, tai madà 295
 Laūkas gímjs, laūkas ir dvàs 337
 Lazdà tùri dù galù 363
 Ir tièsi lazdà undeny kreiva 352
 Kàs nóri mùšt, ruñda jir lòzdu 363
 Atàjo su lazdù, išèjo su bafzdu 454
 Lazdù vórnos nenušàusi 352
 Unt paliñkusios líepos visos óžkos lipa 383
 Po létaùs sáulà skaitàsna 445
 Ílgas lèžùvis ir ažu svetimòs varčióš ažkliùva 419
 Ílgas lèžùvis raikia prikùst 223
 Liñgva pasakýt, neliñgva padarýt 338
 Ne teip graítai padarýt, kaip pasakýt 465
 Liñgva paskòlyt, suñku atgàut 513
 Liñgvjai įgýta, liñgvjai jir praganýta 382
 Ligà — ne sasò 332
 Iš visų ligų nei vénòs geròs 436
 Kur língé, tì jir lopšýs 32
 Iš lópšio nièkas neišlipa nerèkjs 435
 Kas pírmas maišaň, tàs paskutinis iš maišo 435
 Dýko maišo nepastatýsi 226
 Kiáuro maišo nepripílsi 371
 Pilia iš dýko kiauraň 435
 Až maldas — dunguň, až dórbus — pàklon 321
 Šlòpjos mólkos smílksta 280

Kaip tū mōn, teip āš táu 457
Šiņdei mōn, rytój táu 457
Mariās pērplaukjs valkōj nuskiņdō 288
Mōrios visos ūpās sūtaka 259
Kožnóm savī marškiniai arčiaū prē kūno 451
Madōlis tūri jir kitų pūsį 364
Pažinsi mēdį iš vaisių 435
Liņk mēdį, kōl liņksta 378
Vīenas mēdis — do ne miškas 223
Mēdis griūva tóm pūsān, kur paliņkjs 275
Šiōks mēdis, tōks mēdis, o ažuovēja ūr 223
Jir tiēsūs mēdžiai tūri kreivtį šaktį 259
Iš aukštēsnio mēdžio toliaū mōtos 435
Mēilā no bōdo nemiršta 437
Malōgius grait prieina liēpto gōlų 316
Pr(i)ėjo liēpto gōlų 231
Malū tōli nuveīsi, bat negrīši 371
Malūoja kaip pasumdýtas 382
Visų mēlnykų skvarnai bałti 244
Māno (=mēnuo) šviēčia, bag nešildo 328
Kōkia māsa (=mēsa), tōkia jir sriubā 260
Pigių māsų šūnas āda 338
Maškā baīsi, jos kailiniai šiułti 260
Su maškū neōrsi, su vilku neakēsi 454
Vīenas aukštyn skreņda, kitas māšlaņ leņda 239
Māšlo liņkis dėl smōrvās, ne iš bōimās 378
Kiti mātai, kiti lōpai 244
Šimtas mātų jir aštuōni, kaip ūžolas tāvo (=tēvo) klūoni 237
Iš miēgo kōšēs neišvirsi 435
Iš miēgo pyrōgo neiškepsi 435
Miēsti giminā — pavalkóm pakabint 248
Užsigeidā duņgiškų migdōlų 367
Atsiminā numirjs bezdēt 380
Rōda nerōda, o priseis mift 372
Apē mirusį arba gerai, arba niēko 383
Giliaū miškaņ, daugiaū mēdžiu 457
Miškas su ausīm, sīenos su akīm 306
Miški āugjs māškų nebįjo 237
Miški stōklās, unt avjų vīlnos 414
Visi nōri mokēt, tik ne visi mōkytis 363
Kitų pamōkyt bat kās mōkam 362
Kaip mōku, taip šōku 361
Mōkslas akis atadōro 312

Kur ažmósi, ti išjósi 428
 Mótarų óšaros pigios 309
 Mótarų darbóm ir kalbóm gòlo nēr 285
 Muilo buřbulu julgai nepadžiaũgsi 233
 Kàs ne su muřm, tàs prēs muřm 454
 Neiřsižiójusiom musià gerklàn neįskris 383
 Liřpa kaip musià prè madaũs 451
 Ir žòbalas mùsių pagáuana, kai pakáušin kúnda 239
 Tỹli kaip mùsių prarijįs 380
 Pablũdo kaip mùsmirių ažėdįs 380
 Pàts mùša, pàts rėkia 363
 Kàs mùšė, nùmirà, kàs mùš, do nėgimà 469
 Viėni tũri nagũs, kiti — ragũs 250
 Naktės jokiai, dėnòs óšaros 280
 Naktės patĩkštis švėsòs bijo 300
 Po girtòs naktės rýtas miglòtas 445
 Nòktį (patũmsy) visos kòtàs júodos 297, 259
 Kų nòktį pamesi, su rasù atrasi 371
 Namai ba šũnio — kuřti 431
 Kur gyvenù, ti namai, kur numiřsiu, ti kapaĩ 469
 Namai pragarai, ba namų negėrai 469
 Namė bādàs (=bėdos) su vaikaĩs, miėsti — su ubagaĩs 454
 Gėra vólgyt, kai mýli, jir namò ait, kai lýdi 389
 Nēr namų ba dũmų 431
 Namų vagįs suřku nutvėrt 295
 Nařliócių óšaros òkmenis pratòšo 328
 Ýr kò nėšt, nēr kóm nėšt 362
 Kàs savi peikia, niėkam tò neraikia 363
 Niėkas nežino, kàs atsitiks rytój 364
 Geriaũ patylát kaip niėkus plepėt 457
 Kóm niėžti, tàs ir kòsos 364
 Níndrā ir ba vėjo svyrúoja 431
 Kòl susròš, ir nòrai išgaròs 370
 Kokiòs norėsi, tokių jir gáuši 371
 Išmanai kaip iš nòsės gerklàn 435
 Až nòsės ne kòžnų pavedžiósi 419
 Až nòsės tik òsilus vedžiója 419
 Jir mòno nòsy dvi skylālās 297
 Žilas kaip abelis 296
 Obolýs no abelės netòli tanùkrenta 437
 Gražus obolýs, tik supùvįs vidurýs 380
 No rũgščitų obolitų duřtas atčiřpa 333
 Jieřkok abolitų po abelím 310

Óžio agragnỹku (=agradnyku) niēkas nedās (=nedēs) 233
 Nevēsk óžio daržaņ, jis pāts il̄lps 226
 Sušalaū óžio ragaņ 493
 Uzsispýr̄is kaip ož̄ys 223
 Atais ož̄ka prē vēžimo 451
 Kaip pagir̄y šaf̄ikia, teip gir̄ioj atsiliēp̄ja 364
 Nei pakórtas, nei paláistas 382
 Pakaruōklio namuōs apē viŗvj nēkalbama 414
 Sāvo pakáušio niēkas nemōto 226
 Kiek pakēlsi, tiek paneši 371
 Paliņgvo jódamas toliati nujósi 385
 Parātkas kaip bažn̄yčioj 352
 Tòks paritus, tòks pastòcius 384
 Kq pasēs̄i, tq jir pjáusi 371
 Nepasēj̄js nepjáusi, netēpis — nevažiúosi 380
 Kaip pasklósi, teip mēgósi 371
 Veŗžias kaip paŗšas daržaņ 239
 Spráudžias kaip paŗšas prē lóvjo 451
 Pasdúosi, kās ž̄ino, kadū išsivadúosi 370
 Pataikūnui netikēk ir iš kiēmo palydēk 228
 Vīenas jieško pačiōs, kītas — pasōgos 263
 Vēnóm raikia pačiōs su gólvu, kitóm — su pinigaīs 454
 Pati ne runkóvā, nejišvefsi 260
 Jēgu ne pati, tai vaikai, jēgu ne bādos, tai vargai 244
 Gyvāna lyg pāts su pačiū 296
 Sanóm ir paūkštā kitų gīesmj̄ gīeda 269
 Gēriaū viēna paūkštā ruņkoj kaip dv̄i mēdy 465
 Paūkštā sāvo lizdo netef̄šia 260
 Kuŗ paūkštā skreņda, t̄i plūksnos kreņta 363
 Kōkia paūkštā, tōkia jir gēs̄mā 260
 Jauniem paukštēliai č̄ilba, seniēm svirplāliai č̄ir̄škia 243
 Gēŗų paūkšt̄j̄ dvīem kūlipkom šāuna 259
 Až pavòdžio bažn̄yčion nenuvesi 419
 Pavòserj̄ jir basl̄ys sužaliúoja 223
 Kq ž̄inósi, un pečiť nenešiósi 371
 Tegúl peikia, kóm neraikia, o món jus (=jis) patiņka 29
 Jir pāklon kēlias geraīs nórais gr̄j̄stas 275
 Yr palť (=pelť), būs ir pelitť 283
 Iš palť dūlkių neišpūsi 435
 Palā unt arúodo nēdvesia 413
 Palā un p̄ilno arúodo badū nedvās 414
 Tỹli kaip palā po šlúotu 445
 Ir palādaī sāvo vaikas gražiāusias 265

Pēmenēlis — ne cukērkā, no lētaūs nesutiņps 316
 Pēmenīm — Kalēdos, gaspadōriam — bādos 336
 Kalēdos — gaspadōriam bādos 280
 Sulig piēmeniu ir botōgas 336
 Asū piēmeniu, kad do negaliū būt kūnigu 336
 Gēra būt ir piēmeniu, kad neraikt ganýt 332
 Piēmeniui ne šviņtā, šūniui ne pōsnikas 332
 Piēmeniui visi lašēliai, tik ne visi kušnēliai 332
 Palietu pienu visos kōtās lōka 280
 Pijōkas būsi — ba grōbo (=grābo) supūsi 431
 Pijōko kešēnāj vējai švilpja 244
 Pijōku nōsis išdūoda 296
 Piktumū mēilās neingysi 233
 Jir pīmpā sāvo lizdu gīna 260
 Pinigai kaība, pinigai tūli 244
 Pinigai nīgdi neišēina iš madōs 435
 Turī pinigū, atsirās ir draugū 246
 Pažyčīok pinigū — atsižadēk draūgo 226
 Kas tūri pinigū, nebijo kunigū 246
 Māta (=mēta) pinigus kaip bōlon 275
 Pamatysi, kur pipīrai āuga 244
 Pyrōgas nusbōsta, dūona nīgdi 260
 Kai piršliai jōja, visi šūnas lōja 363
 Visū piřštai unt savī riēsti 244
 Patōikē kaip piřstu dunguņ 316
 Su piřstu dūonos neatrīeksi 454
 Katrū piřštu insipjāusi, vis sopās 370
 Piřstu sienos nepradūrsi 371
 Nekišk piřštu tarp dūru 378
 Nēr pirtēs ba krōsnēs 300
 Parējo kaip iš pirtēs 78
 Pirty nebūvjs, nežinaī, kaip kōršta 306
 Kuř platū, tai jir pareīna 338
 Žilas plāukas galvōn, vēlnias vodagōn 275
 Bapiġa pēštēs plikōm su kudlōtu 338
 Bapiġa plikiui pēštēs su kudlōtu 454
 Su plikū negēra (nēr ko) pēštēs 454, 222
 Kū su plūksnu parašysi, su kiřvju neištašysi 371
 Jir pōnai kaftais badū mīršta 362
 Pōteriam pakalbāt švēsōs neraīkia 248
 Gerā pradziā, pūsā dōrbo 352
 Kōžna pradziā suņki 259
 Kōkia pradziā, tōkia jir pabaīga 260

Kàs tūri pròdžiu, tūri jir gòlų 364
 Par prievartų mýlimas nebūsi 443
 Pripròst suñku, nupròst dò sunkiat 457
 Mažèsnis púodas graičiat užvårda 457
 Juòkias púodas, kad kòtilas júodas 223
 Pagiftskas púodas — netaukúotas 337
 Gina kaip báguntį púodu 380
 Iš pùpų nevarýtum, o pinigų nóri 435
 Kas iš purvo neišsikòpsto, kitùs puřvu dròbsto 435
 Ólkanas ir vakarýkščių pùtrų gĩa 337
 Kórštu putrù nušùtjis ir šòltų pùčia 352
 Nesidžiaük ròdjs, nedèjúok pamétjis 380
 Jułgi ragaĩ visuř ažkliuva 457
 Kíetas rògas — gèras norògas 223
 Vianas tūri až ragų, kitas mèlžia 419
 Padírbtu raktù ròjun neineisi 316
 Ruñka ruñkų mazgója 268
 Júodos ruñkos, bałta dúona 259
 Geròs ruñkos dórbas tiřpsta 259
 Ílgos ruñkos ir svètimų dóiktų pasièkia 280
 Šòltos ruñkos — šiułta šiřdis 280
 Kènò ruñkos šòltos, tò šiřdis kařsta 259
 Išròšè rařteliùs kaip bitàs koreliùs 436
 Iš didelio ròsto išèjo iš kròsto 435
 Maži ròtai, dideli rųstai 244
 Nei ròtai, nei dviròčiai 243
 Kreivas ròtas, kreivai ir vāža 337
 Netaptaĩs ròtais netòli važiúosi 252
 Kàs tāpa, tàs ir važiúoja 363
 Ròvo nepéršokjs, nesakýk òp 380
 Su rèteliù úndenio nepasisímisi 454
 Atrièkta rékè neprilips 382
 Prakųstais rėšučiaĩs svečių nevaišina 252
 Dúosiu rėšučių, kad neitum prè kitų 451
 Su rýkšti vaiko kapúos nenuvarýsi 454
 Visi tikis gerèsnio rytójaus 363
 Kènò rògès sèdi, tò jir giesmį giedi 259
 Rõna negydžiamà nesugis 382
 Guládamas rùblio neažgulási 425
 Iš didelio rùbo neiškrisi 435
 Gèrų rùbų jir kúndàs mágsta 280
 Rugiapjútāj pavésio jieško 352
 Bòsas nevóikšèiosi po rugienų 445

Gerì rúmai — pravirì rúmai 244
 Vèžè rúmui, prìvežè grýčiai 228
 Visiém savì rūpesčiai 243
 Pakìlo kaip sòkalas, nùtùpā kaip vóbołas 223
 Sòkalu pakìlo, vóbolu nùtùpā 233
 Pakarštavóji saldatis, nenóri kartatis 352
 Sałdu — gařdu, raudóna — gražù 338
 Nei súmčio, nei bliūdo, nei kuř insipilt 461
 Sáulā aukštyn, šešėlis trumpyn 457
 Sáulā žemyn, šešėlis ilgyn 457
 Jėgu sáulā grýcion neįeina, dòktaras ataına 362
 Sáulā jir kėlmų šildo 231
 Kòl sáulā užtekės, rasā jir akis išės 370
 Sáulā visiém šviėčia 260
 Saulālā šviėčia, láidžia bitā spiėčių 319
 Ne sáulās ómžiu gyvinsi 316
 Jóm nei sáulās duktā neintiks 260
 Su sáuli gùlas, su žvaigždām kėlias 454
 Su sáuli negyvinsi 93
 Iš sāna gímsta jáuna 338
 Sėnui griūvunt vėlnias òkmenį pòkiša 228
 Visì nóri julgai gyvint, nei vienas sanù búť 389
 Sařso niėkas neklařso 222
 Túnkiai séji, ratai dýgsta 361
 Ir síenos tūri ařsis 312
 Ba skédòs (=skiedros) rųsto nenušařysi 431
 Ba skédòs mėdžio nenukiřsi 431
 Ba skiltuvo ùgnės neįskėlsi 371
 Geróm skilúndžiui geròs ir māsòs raikia 228
 Skòla — ne róna, neažgìs 425
 Skolòs parliñdįs iš skūròs nėrias 436
 Gėras skutėjas nusiskuta ir su balanù 337
 Diņgo kaip pernýkštis sniėgas 337
 Pernýkščio sniėgo neįėškok 226
 Kas stařkaus bijo, liñkias ir bòlos 363
 Visùs stebėk jir unt savį žiūrėk 378
 Atòlakia stírna, vodegėlā pírma 338
 Visì striėlčiai gėrias 363
 Gėro striėlčiaus žvėrys nebijo 307
 Kai řr sulòs, neraikia giròs 263
 Kėnò suòli sėdi, tò jir gėsmį gėdi 361
 Padėk susiėdam ir jė táu padās 248
 Svėčias ir žuvis grait sánsta 223

Sveikatà gèriatū kaip skórbas 465
 Svièstu kòšès nepagadinsi 233
 Bapiga sèdét unt sausòs šakòs 414
 Šaučius — ba čebòtų, kriatūcius — ba kèlnių 431
 Popièt šáukštai 244
 Šáukštu (su šáukštu) ùpàs neišsímisi 90, 454
 Virà šeimýnai, išvirà — šùniui 265
 Šiáudas gelsta, grúdas brįsta 56
 Iš tų šiaudų nebùs grūdų 370
 Pažiñs šikšnà dagūtų 29
 Šikšnà — šikšniškai išdirbta 499
 Šykštus dükart móka 337
 Šilumà káulų neláužo 364
 Tu jóm širdį ródai, jùs (=jis) táu — sùbinį 301
 Kad širdis kafti, cùkrus nepadàs 296
 Širdis labai dažnai daugiatū paródo kaip ròzumas 296
 Širdis pliš, kad méilā nebagrįš 296
 Naūja šlúota gražiai šlúoja 352
 Maišos kaip šlúota po kójom 445
 Aukštai šóksi, žemai tūpsi 457
 Iš šúdo vòško neišspáusi 371
 Gilùs šulnèlis — týras undenèlis 337
 Šúnkeliu netòli tenuvažiúosi 233
 Vieni šúoliu dunguñ neįšóksi 316
 Šūnas lója, tai nustója 333
 Dū šūnas pášas, trècias káulų nāšas 328
 Paskutinį šūnas pjáuna 328
 Šunès balsas dunguñ neina 316
 Šunès nepraèjis, pògalio nenumèsk 328
 Šunès su káulu nepabaidýsi 454
 Paklýdusį šunį visi ūja 328
 Išėjo šunim šéko pjautų 436
 Šunis lódysi, jègu lòzdų ródysi 328
 Šuniškas gyvèimas, šuniška ir smertis 337
 Su šuniu gulási, su blùsom kèlsès 454
 Tiñka kaip šuniui bañnas (botògas) 328, 328
 Jir blogóm šuniui kaftais teñka gèras káulas 328
 Raikaliñga kaip šuniui piñkta kója 328
 Kuř šunų daugiatū, ti kiškių mažiaū 57
 Daūg šunų jir vilkų papjáuna 475
 Piktų šunų kóiliai apdraskýti 382
 Sānas šuvà ba raikalo nelója 328
 Bagótas kaip šuvà blùsų 327

Šuvà ir kòriamas pripruñta 382
 Šuvà jir musià skùbja vesèlios nekvièsti 29
 Blògas šuvà, katràs ba raikalo lója 431
 Šuvà, katràs lója, nekúnda 328
 Kuř šuvà lòka, ti jir lója 363
 Lója (stáugia) kaip šuvà mènesènøj 327, 352
 Pirktt šuvà mãsų, pinigų nebàsų 380
 Prarijo kaip šuvà muilų 231
 Tyli kaip šuvà muilų prarijis 380
 Sutiñka kaip šuvà su katì 454
 Ar vienas šuvà šu vúodagu 454
 Kò lóji kaip šuvà un pìlnatį žiūrądamas 385
 Tik šuvà uñkščia, kai nekañtantas 513
 Kaip tòrà, taip padòrà 366
 Kaiba kaip susbòri, tyli kaip sustòri 380
 Tarnýba karòliui jir maìda Dièvui nepražústa 364
 Siúlyjamas tavòras nebrúngus 501
 Gèras tavòras pàts savi gìria 362
 Kas sàvo tavòrų peikia, tų iš tuřgaus vòro 318
 Yra taisýbà un svieto, tik žabalà 414
 Kòl teisýbà apsiaùna kójas, neteisýbà grįžta visùs aplòksčius 360
 Pùsà teisýbàs — mãlas 263
 Malúot nemòku, teisýbàs nežinaù 364
 Vaftas tòks teliòkais užpliudýt 252
 Ramù kaip par tatùlį až pèčiaus 419
 Kokè tàvai, tokè jir vaikai 244
 Kas távų, mótinų mýli, tas ir ařtimų mylàs 231
 Gèra kaip par távų až pèčiaus 419
 Ne távo (=tèvo) arklýs, ne sùnus važiuoja 223
 Kas távų nebója, tų sùnas lója 363
 Kàs távų (paçiòs) neklatùso, vólgo dúonų saùsų 363, 364
 Tièšiai arčiaù, apliñk graiciaù 457
 Iš tinginio talkòs neláuk 435
 Tinginýs dùkart dírba 32
 Tinginýs dùkart dírba, triskart taìso 364
 Tinginýs ir kèlių kóju ródžia 364
 Tik tinginýs po pùsryçiui neprigula 445
 Tinginýs — ùbago brólis 222
 Tínginiui ir išvirkščias rùbas tiñka 337
 Tínginiui vis blògas óras 337
 Tínginiui vis šviñtā (=šventè) 228
 Trejtų devyneritų išgèrsi, sveikas atsikèlsi 371
 Kuř truñpa, ti trúksta 338

Neišsižadēk nei turmōs, nei tarbōs 377
 Kai suspāš ubagai, atatāks mūm lašiniai 243
 Kōžnas ūbagas sōko — jo maļda geriāusia 260
 Ūbagystj gāusi, smeftēs nesulāuksi 300
 Insisiūbdovo kaip ūbago kūlā par šilū baainunt 443
 Paloidas kaip ūbago pařsas 223
 Ūbago lazdōs neprāšyk 378
 Ūbagu (vilku) kōjos pēni 280, 231
 Ugnālā gesamā pŷksta 382
 Mažā ugnālā namūs prarŷja 250
 Nelšsk prē ūgnēs — bařzdu nusrvīsi 378
 Prisēs sk ūodagu, prikisk lēžuvj 268
 Šimtas od ū jir ōrklj papjāuna 246
 Tokiū uōšli galātum šuniū būt 352
 Ūpās žōbais neažprūdysi 252
 Urvi tupēsi, sālās neregēsi 237
 Vagēs kepūrā dāga 306
 Nepagāutas — ne vagis 296
 Vagis sienas paliēka, ugnis — nē 295
 Vōgiui nagai niēžti 364
 Vōgiui vienas kēlias, jieškunciom — daūg 297
 Kās afs, nepavařgs, kās vōgs, nepralōbs 370
 Kās nedīrba, mielas vaike, tōm nei dūonos dūot neraikia 363
 Vaikai jir iř smēlio rūmus pastōto 244
 Tōl vaikai, kōl skvefni laikai 244
 Vaikēl vōro, nešik unt ōro 413
 Vaikōm su viřtom mātas (=mētas) guļt 454
 Vaikŷ kaip pūpu, o dūonos nei plutōs 263
 Ažgintas vašius vis gardēsnis 382
 Iř vōkaro rūkas raisti, iř rŷto sālā skaisti 435
 Kās vōlgo trumpai, gyvāna julgai 457
 Nevōlgjs sōtus nebūsi 498
 Undenēlio išgērjs, girtas nebūsi 370
 Prēs ūdenj julgai neplatūksi 328
 Nespjāuk undeniņ, rasi pāts gērsi 371
 Trēcias (deviņtas) ūndo no kisiēliaus 318, 437
 Ūndo ruņda plŷšj 328
 Prillpo kaip ūntos (=vāntos) lōpas pirtŷ prē sūbinai 306
 Ažkliūvo varcīōs ir vēl iř pradžiōs 435
 Kag ne vargai jir bādos, vis būtŷ Kalēdos 280
 Vařgas — geriāusias mōkytojus 223
 Vařgas išmōkia mēgōt kētai 364
 Vařgo nemōtjs, lōimās nepažinsi 263

Pakliūvo kaip varlā po daļgi 445
 Pūčias kaip varlā prēš jāučiu (līetu) 352, 319
 Varlās ir kiškio bijo 280
 Išējo varliū rómytu 387
 Vařnas vařmui akēs nekifs 300
 Išējo vórnu káustytū 387
 Dýkos vórpos nei sáulai nesliņkia 265
 Alkanóm jir varškē gařdi 222
 Kósēk nekósēk — vāđaro negáusi 378
 Kuř véjas pūčia, ti mēđžiai liņksta 363
 Kās nusdējo, bijo véjo 367
 Prēš véju nepapūsi 222
 Vālai atsikēļis, liksi nevólgis ir negēris 380
 Gēriatū vēliatū kaip niđdi 457
 Ne tōks vélnias bařsus, kaip jī moliavója 223
 Vélnias gēras tik sáu 223
 Ir vélnias kai kadū teisýbī pasōko 362
 Bijó kaip vélnias krýžiaus 352
 Jir žōbalas, ir kuřcias pasipūtā jir išējo nei vélnias, nei gegūtā 367
 Vélnio nāštas ir pōmastas 382
 Insiláisk vélniu bažnýcion, užlps ir un altōrius 317
 Išvýk vélniu pro aukštini, jļs pro lūngu 452
 Glařdus veřšis dvi kórvas žinda 337
 Veřšiu neblióvjs, jāučiu nebatbsi 233
 Veřšiu jišējo, jāučiu parējo 233
 Kās vāža, tóm ir kráuna 364
 Vienu vežimū viso šiēno nepajimsi 371
 Vis atōbulas kaip vēžýs 465
 Vēžýs vis dumblaņ kōpstos 239
 Kiáuru viēđru úndenio neparneši 371
 Kur vēnybā, ti galýbā 469
 Nektivstóm viēta prē dūru 450
 Jir vilkař kařtais lōpām išviřsta 363
 Kařtais ir vilkař móka pasródyt meilūs 252
 Vilkař su ožkōm vesēliu pakēlā 453
 Sānas vilkas avēs kóily 300
 Tóm ir vilkas miřki, kad stírnos nežiopsótū 237
 Viřkas neiřkřs avjū nesmaugis, nōktj nestáugis 309
 Viřkas pilkas, mařkā juōda, mařkā vilkui nepasduōda 337
 Ir vilkas sōtus, ir ožka sveika 260
 Atsilēpā vilkēliui ožkýtās ořaros 263
 Viřko ořkys ir nōktj žiba 297
 No vilko bágo, unt māškos užbágo 414

Nešatīk vilko iš miško 435
 Sāno vilko neapgāusi 371
 Bijai vilko, neik miškaņ 239
 Vilko neįžabōsi, kiaulās nepabalnōsi 371
 Vilkų mīni, vilkas čiā 469
 Apē vilkų kalbam, o jus (=jis) čiā 414
 Ktū vȳrai mislyja, mōterys jatičia 363
 Ne tās vȳras, katrās mūša, o tās, katrās atlaiko 364
 Vienas vȳras — ne taika, vienas žōdis — ne kalba 260
 Kaftų esi vȳras, o dūkart — vaikas 223
 Žabalā vištā unt lōktos neužskris 414
 Juōda vištā dāda bōltus kiaušiniūs 222
 Kōžna vištā kōpstos apē savī 414
 Pūi štiš ir vištā supruņta, tik nemōka ištaft 507
 Su vištom gūlas, su gaidžiais kēlias 454
 Šlapjōs vištos tufgun nēveža 316
 Žōbalas pamōtā, kučias užgirdo, nēčius pasōkē 365
 Kās daūg žōda, mōža dūoda 457
 Kās liūgvjai žōda, tās suņkiai dūoda 364
 Pažadējo — patiēšijo, nēdavā — negriēšijo 366
 Pažadāta — ištāsāta, pasakȳta — padarȳta 383
 Kās pažadāta, būs ištāsāta 383
 Sēdi kaip un žarijų 414
 Iš žusēs avižtū nenuspirksi 436
 Žtūsys, vištos, lašiniai — čigōno valgymai 244
 Nerōdyk žūsiūkų, kōl neišperēti 469
 Žēmā (=žemē) ktū dūoda, tū jir atsijama 364
 Visi tōn pačiōn žēmān grīžta 363
 Ir liūdi dabaf lyg žēmį pardōvīs 380
 Ar tai žeftas, trēcias kaftas po to pačiu bāržu 445
 Žiburȳs raikia pakēlt aukščiaū, kad būt grȳčioj švėsiaū 457
 Bijo kaip žȳdas kiaulēnōs (krȳžiaus) 263, 318
 Išlōkstā kaip žȳdo bitās 280
 Kur žiba žēdēliai, tū žiūri bernēliai 460
 Blōga žiniā lākia kaip kiškis, gerā — gūli kaip òkmo 364
 Žioplóm niēkur nesisaka 360
 Skaito, kaip žirnius bēria 364
 Nēr žmogaūs, katrās visiem patiktū 316
 Visiem nigdi neintiksi 371
 Dirbt žmōgui sveika 79
 Dirbtē sveika jir pažȳtkas 338
 Žmōgus ažu žvėrį piktēsnis 419
 Žmōgus ne òkmo, nevōlgīs nebūs 328

Žmōgus sēnsti jir mōkēs 316
Žmoniū ģr, žmogaūs nēr 316
Dvās, bat dúotų žōdį ištasās 370
Mōki žōdį, žinaī kēlių 362
Žōdis brungēsnis až áuksų 419
Žōdis galvōs nepramūš 223
Žōdis — ne karvēlis, nesugrīš gerklān 223
Žōdis žvīrbliu išlakia, jáučiu sugrīžta 233
Žōdžiais ólkano nepapenēsi 252
Suñku žuvālai ba undenēlio 431
Najjēškok žuvēs ba ošakų, o māsōs ba káulų 431
Žuvis jieško, kur giliaū, žmōgus, kur gēriaū 316
Ne visās žuvis slēkais gáudo 312

* * *

O kad tu niško gēra nesulaŭktum! 375
Kad tū, gūdai, nesulaŭktum! 375
Kad tu surūgtum! 375
O kad tu kiáurai žemī prasmāktum! 375
Kad tū ežerañ prasmāgtum! 239
Kad kuř tūjei gòlų gaŭtum, tai karžemōn nebatraŭktum! 469
Kad varòtinklių neaždāgtum! 375
Kad tu didelis užaūgtum atstražnai! 375
Kad tau parkūnas! 223
Šók stačiū gólvu pāklon! 352
Aik tu, avēs gólva! 300
Papūsk nōsin! 352
Tagúl jos balà! 260

* * *

Kas iš rýto dainúoja, vakari dējúoja 435
Kai mòžas pavarķs, geriaū dainúot mokēs 465
Prēš keliōnį raikia prisēst 352
Jėgu našlŷs dōro, tai alūs neputója 364
Kad nōsį niēžti, užgifsī navŷdnu 364
Dálnas niēžti, pinigŭ gáusi 223
Bus blōgi mātai, kad òbelys uñtrokart žýdi 307
Pilnatŷ pjaŭta māsa pūsis, sanagalŷ — traŭksis 297
Jėgu miėgas jēma prēš piētus, būs lētaūs 316
Jėgu ģr drignā aplink mēnesį, láuk lētaūs 316
Úntys máudos, bus lētaūs 307

Kad mūsios piktos, bus lētatis 280
Prēš līetu šuvā žōļī āda 319
Palydēsiu, kad naktēs neišnāštum 300

* * *

— Iš kuŗ tūjei?
— Iš Lebēdžiu.
— Kō tu jīeškai?
— Sausq mēdžiu! 469

— Padék Diēve!
— Nedúok Diēve bōbu valdžiōs! 241

Taip gērai išsiverčiau su aluņ, kad nei trūko, nei līko, nei pakōko 453
Ar aīna alūs blaudōs? 259
Dūknoš suvyniōjus rýkštām ažplōkt 259
Mōn dabaŗ nei gaidžiaī begiēda, nei šūnas balōja 243
Kad āš nematýsiu, mōno výža patvorý matīs 393
Pāts su pačiu, pēmō trēcias 454

* * *

Panósāj — lōšas,
Viršūgalvy — šōšas,
Pakáušy utālā,
Kupečiuoja kaip žvinā 393

Ōšei pati kaip gubā,
Mōno výras kaip pupā,
Mōn vaikēliu kaip žirnēliu
Po kēmēlj rīeda 465

Oi tu Diēve viso pīlnas,
Kuŗ padėjai plikio vīlnas?
Pāts punčeku nenešiōji,
Kóm tu plikiūs nupešiōji? 475

Dēvulāli viso pīlnas,
Kuŗ padėjai plikio vīlnas? 241

— Tāva mūsų!
— Aš ne jūsų.

— O kėnō?

— Manėlio, kur ūka un kėlio 413

Sakū sakū pōsaku,
Viłkas ūkė dōsaku
Unt raudōno dōkmenio,
Pasdėjjs plōštaku 268

Būvo viłkas sānas sānas,
Ne kaip sānas, kaip žilas.
Ājo pro vaččių, ažkliūvo varčiōs,
Ir vėl pasakýsiu iš pradžios.
Ar sakýt, ar nesakýt? 367

Kreñta ašarālās,
Kai nēr motinālās 280

Ba kepūrās, ba čebōtu
Aplink klātj sūka rōtu 302

Món kepūrās ūra dvi,
Tik pas kriauččių abidvi 319

Mūslas māna — ūpā tāka,
Viłnios kraštūs plōka 363

ORAL FOLKLORE IN KAZIMIERAS ŠAULYS' WORK "JUODŽIŪNAI DIALECT"

BRONĖ STUNDŽIENĖ

Summary

Kazimieras Šaulys, born in the surroundings of Kupiškis, since post-war years residing in Australia, a former teacher, has issued a work "Juodžiūnų tarmė" (Juodžiūnai Dialect), unique in several aspects. It encompasses thousands of vivid sentences, among them near one and a half thousand units of oral folklore: 900 proverbs and proverbial phrases, more than 400 riddles, puzzles and number of other examples of oral folklore. They have been selected and presented in "Tautosakos darbai" (Folklore studies). In the original the examples are transcribed as required by the International Phonetic Association (IPA), unwonted to us, thus here they take usual symbols, keeping to the main dialect peculiarities.